

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Marie Homolková

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra rybářství a myslivosti

Studijní program: M4101 - Zemědělské inženýrství

Studijní obor: Všeobecné zemědělství

Diplomová práce

HISTORICKÝ PRŮZKUM MYSLIVECKÉHO HOSPODAŘENÍ NA ÚZEMÍ CHKO ČESKÝ LES

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

Autor:

Marie Homolková

České Budějovice 2008

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zemědělská fakulta
Katedra rybářství a myslivosti
Akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marie KONOPOVÁ**
Studijní program: **M4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obor: **Všeobecné zemědělství - sp. ekol. a alt. systémy
hospodaření**
Název tématu: **Historický průzkum mysliveckého hospodaření na území
CHKO Český les.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zpracovat přehled o vývoji mysliveckého hospodaření se zvěří na území nově vzniklé Chráněné krajinné oblasti Český les, který bude sloužit jako podkladový materiál pro Plán péče.

V práci se zaměřte zejména na- zpracování dostupných historických zdrojů obsahujících informace o zvěři a myslivosti v Českém lese včetně vzájemných vztahů s hospodářskými aktivitami - zdokumentujte vývoj druhů zvěře včetně jejich početních stavů- zdokumentujte vývoj držitelů a uživatelů honiteb, výměry honiteb - výstupy zpracujte do formy použitelné pro Plán péče o CHKO Český les.

Pro zpracování rešerše využijte volitelný předmět "Metody zpracování informací" a vlastní práci zpracovávejte tak, abyste její první část předložila na konferenci SVOČ v roce 2007 a její zkrácenou konečnou verzi v roce 2008.

Rozsah práce: cca 50 stran
Rozsah příloh: Dle potřeby
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Underscheka, K.: *Integrale Schalenwildbewirtschaftung im Fürstentum Liechtenstein.*

Forschungsinstitut für Wildtierkunde der Veterinärmedizinischen Universität Wien, Buch- und Verlagsdruckerei AG, Vaduz 1990, 265 str.

Havránek, F. - Frauknecht, K.: *Zmapování historického vývoje struktury krajiny ČR. Závěrečná zpráva.* IFER s.r.o., 1997, 30 s.

Historické průzkumy lesních závodů Františkovy lázně, Planá a Přimda. Plán péče o CHKO Slavkovský les

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.

Datum zadání diplomové práce: 12. ledna 2006

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2008

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
v ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Petr Hartvich, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 27. března 2006

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Historický průzkum mysliveckého hospodaření na území CHKO Český les“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálu, které uvádím v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 30. 4. 2008

.....

Marie Homolková

Poděkování

Především děkuji doc. Ing. Vladimíru Hanzalovi, CSc. za odborné vedení při psaní diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat Správě CHKO Český les zejména Ing. Jiřímu Kaderovi za poskytnuté informace a literaturu, Státnímu okresnímu archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, Státnímu oblastnímu archivu v Plzni se sídlem v Klatovech, Ústavu pro hospodářskou úpravu lesa v Plzni za možnost přístupu k historickým pramenům. Dále pak RNDr. Zuzaně Dvořákové - Líškové, Ph.D. a Ing. Radku Haladovi za cenné rady, připomínky a konzultace při zpracování této práce. Děkuji také rodičům a manželovi za podporu a umožnění studia.

OBSAH

OBSAH.....	7
1. ÚVOD.....	9
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	11
2. 1. <i>Charakteristika sledované oblasti Český les</i>	11
2. 1. 1. Poloha Českého lesa	11
2. 1. 2. Geomorfologie	12
2. 1. 3. Geologie.....	14
2. 1. 4. Klima a hydrografie	15
2. 1. 5. Pedologie	15
2. 1. 6. Fauna.....	16
2. 1. 7. Flora	16
2. 2. <i>Vývoj myslivosti v Českém lese v historickém přehledu</i>	18
2. 2. 1. Od doby kamenné do počátku 15. století.....	18
2. 2. 2. Husitství, doba poděbradská a doba jagelonská	20
(období 1419 – 1526).....	20
2. 2. 3. Od nástupu Habsburků do konce třicetileté války	21
(období 1526- 1648)	21
2. 2. 4. Od konce třicetileté války do rozpadu monarchie	23
(období 1648 – 1918).....	23
2. 3. <i>Chodové v Českém lese</i>	26
2. 4. <i>Majetkové poměry</i>	27
2. 5. <i>Vývoj lesnického hospodaření v Českém lese</i>	29
2. 5. 1. Historie využívání lesa.....	29
2. 5. 2. První snahy o řádné, cílené hospodaření v lesích	29
3. METODIKA ŘEŠENÍ A MATERIÁL.....	31
4. VÝSLEDKY	33
4. 1. <i>Přehled největších panství na území CHKO Český les</i>	33
4. 1. 1. Panství Kout – Trhanov	33
4. 1. 2. Panství Újezd Svatého Kříže	37
4. 1. 3. Panství Přimda	39
4. 1. 4. Panství Tachov	42
4. 1. 5. Panství Planá.....	45
4. 1. 6. Panství Chodová Planá	48
4. 1. 7. Panství Kynžvart.....	51
4. 1. 8. Panství Cheb	53
4. 2. <i>Ostatní původní zvěř, která se vyskytovala na území CHKO Český les</i>	56
4. 2. 1. Prase divoké	56
4. 2. 2. Liška obecná	56
4. 2. 3. Medvěd hnědý.....	57

4. 2. 4. Vlk obecný	57
4. 2. 5. Rys ostrovid	57
4. 2. 6. Tetřevovití ptáci	58
5. DISKUSE.....	59
5. 1. <i>Faktory ovlivňující početní stavy zvěře</i>	59
5. 1. 1. Ubývání lesních ploch	59
5. 1. 2. Hospodaření v lesích.....	61
5. 1. 3. Snižování početních stavů přirozených nepřátel	61
5. 1. 4. Revoluční rok 1848.....	62
5. 1. 5. Obornictví	63
5. 1. 6. Rozvoj střelných zbraní	63
5. 2. <i>Zvěř v minulosti a v dnešní krajině</i>	64
5. 2. 1. Koroptev polní	64
5. 2. 2. Zajíc polní	65
5. 2. 3. Jelen evropský.....	66
5. 2. 4. Srnec obecný.....	67
6. ZÁVĚR	68
7. ANOTACE	69
8. POUŽITÁ LITERATURA	71

SEZNAM TABULEK

SEZNAM GRAFŮ

SEZNAM MAP

SEZNAM POUŽITÝCH TERMÍNŮ

PŘÍLOHY

1. ÚVOD

Myslivost, jako forma hospodaření se zvěří je historicky také nejstarší formou ochrany přírody, neboť již středověcí panovníci zaměstnávali personál, který měl za úkol hájit jejich majetky před neoprávněnou těžbou dřeva, lovením zvěře a chytáním ryb, případně jiným nezákonným počínáním.

V současné době je myslivost usměrňována státem a má podle zákona o myslivosti provádět v přírodě různá opatření ve vztahu k volně žijící zvěři jako součástí ekosystému a podporovat spolkovou činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví a je projevem veřejného zájmu zachovat zvěř jako obnovitelný přírodní zdroj. Právním myslivosti se rozumí práva a povinnosti zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků (§ 2 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti ve znění předpisů pozdějších).

Cílem chovu zvěře ve smyslu zákona o myslivosti se rozumějí odborné zásahy sledující určité vymezené biologické cíle, zachování rovnováhy mezi stavy spárkaté zvěře a prostředím, udržování přírodní kvality genofondu zvěře, cílené zvyšování chovné kvality zvěře a úprava stavů zvěře na optimální stav.

Živočich a životní prostředí se velice ovlivňují a je mezi nimi vytvořen těsný vztah. Živočichové reagují na podněty vnějšího prostředí. Za reakci lze například považovat přemnožení určitých druhů, jejich postupné vymizení až jejich úplnou absenci.

Liebigův zákon minima říká: „Organismus není silnější, než nejslabší článek v řetězci jeho ekologických požadavků.“ Tento zákon minima ale platí pouze za rovnovážného stavu, kdy vstup energie se rovná jejímu výstupu (HANZAL et al., 2006).

Tok energie v krajině narušil svým vstupem člověk. I když se příroda snaží o udržení rovnovážného stavu, člověk tuto snahu vždy zmaří. Ve snaze získat z přírody co největší užitek, zvyšuje objem produkce biomasy. Tím podstatně narušuje potravní pyramidu a snižuje potravní nabídku.

Můžeme to vidět na příkladu přemnožení býložravců, kteří zareagovali na obrovský nárůst biomasy a především na vyhubení přirozených predátorů. Při vysokém počtu býložravců nemohl člověk predátory v plné míře nahradit. Poměr mezi býložravci a jejich přirozenými nepřáteli se stal velmi nevyrovnaný.

Narušení rovnováhy v krajině nastalo změnou druhové skladby lesa. Vznikly lesy s charakterem monokulturní dřevinné skladby, které nahradily původní pestré smíšené lesní porosty. Živočichové již neměli dostatek potravy, proto odcházeli za jiným zdrojem potravy, nebo v důsledku toho hynuli.

Intenzivní zemědělské obhospodařování způsobilo vymizení různých remízků a lesíků z krajiny. Zvěř se již neměla kam schovat v nepříznivé době, či nenalézala potravu.

Výše zmíněné důvody vedly ke změně krajinného rázu, což následně způsobilo změnu úživnosti prostředí. Změnou úživnosti prostředí došlo k vymizení některých druhů živočichů, snížení počtu zvěře, nebo naopak přemnožení jiných druhů.

Je důležité si uvědomit, že jen chybami způsobenými člověkem, připravujeme naši krajinu o důležité články jejího řetězce, které budou chybět k její rovnováze, k jejímu harmonickému celku. A právě myslivost je jednou z organizací, která může pomoci ke zlepšení tohoto stavu. Myslivci by měli pomoci k diverzifikaci krajiny zakládáním remízků, lesíků, větrolamů a políček pro zvěř, které přinesou do krajiny mnoho nových stabilizačních prvků, jenž poskytnou útočiště různým druhům živočichů.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

2. 1. Charakteristika sledované oblasti Český les

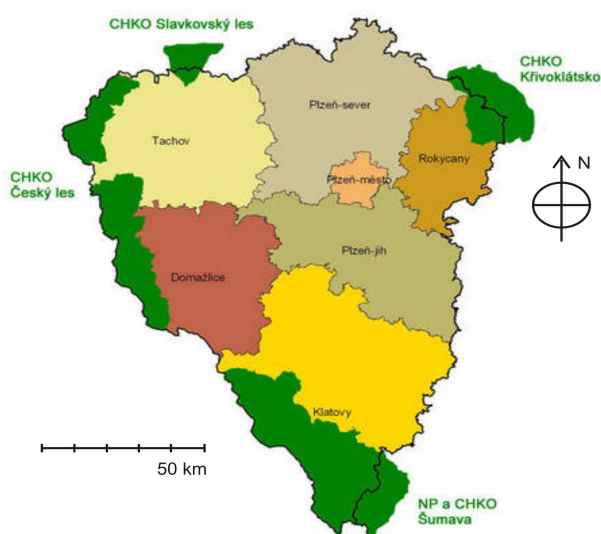
Kouty zatím ještě pusté a životu vzdálené, kde po většinu roku nepotkáš člověka. Je zde pravý ráj k rozjímání, romantickým toulkám i dlouhým túrám krajinou, která se zdá pustá a jakoby nikdy neosídlená. Jen zbytky omšelých zdí, vyschlá koryta vodních náhonů a po staletí hloubené úvozy cest, které dnes nikam nevedou, upomínají na bývalé osídlení, které jakoby zaniklo před staletími.

(PROCHÁZKA, 1992)

2. 1. 1. Poloha Českého lesa

Český les tvoří mohutný zalesněný kopcovitý masív, který se táhne podél státní hranice mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo ve směru od jihovýchodu k severozápadu (PROCHÁZKA, 1992). Je geomorfologickým pokračováním Šumavy (ANONYMUS 5). Předěl mezi oblastí Šumavy a Českým lesem tvoří Všerubský průsmyk. Na opačném konci je Český les uzavřen výrazným vrchem Dyleň, který leží v jižní části okresu Cheb (PROCHÁZKA, 1992).

mapa 1: Poloha CHKO Český les

Zdroj: www.ochranaprirody.cz

2. 1. 2. Geomorfologie

Český les se skládá ze čtyř podcelků: Čerchovský les, Kateřinská kotlina, Přimdský les a Dyleňský les (ANONYMUS 7).

Nejvyšší částí Českého lesa je hornatina Čerchovský les (KUMPERA, 1989) s nejvyšším vrcholem Českého lesa Čerchovem s nadmořskou výškou 1042 m. (BIRNER, 1961). Střední část vyplňuje Přimdský les nazvaný podle dominující rulové Přimdy 848 m n. m. se známou hradní zříceninou. Nejvyšším vrcholem je tu však severněji položený Havran 894 m n. m. (KUMPERA, 1989). Kateřinská kotlina leží ve střední části Českého lesa. Nejvyšším bodem je Bukáč s 571 m n. m. a Třískolupský vrch vysoký 532 m n. m. (ANONYMUS 7). Severní část Českého lesa zaujímá Dyleňský les, členitá vrchovina stoupající v mohutné kupě Dyleň až do výše 940 m n. m. (KUMPERA, 1989).

Geomorfologické rozdělení Českého lesa je uvedeno v následující tabulce.

tabulka 1: Geomorfologické členění

Provincie	Soustava	Podsoustava	Celek- podcelek
Česká vysočina	Šumavská	Českoleská	Český les
			Čerchovský les
			Kateřinská kotlina
			Přimdský les
			Dyleňský les
			Podčeskoleská pahorkatina
			Tachovská brázda
			Všerubská vrchovina
			Českokubická vrchovina
	Jezvinecká vrchovina		
	Krušnohorská	Krušnohorská vrchovina	Smrčiny
			Chebská pahorkatina
	Poberounská	Plzeňská pahorkatina	Švihovská vrchovina
Chudenická vrchovina			

Zdroj: ANONYMUS 7 – upraveno

2. 1. 3. Geologie

Převažujícími druhy hornin jsou zde, podobně jako u Šumavy, ruly, žuly a svory (KUMPERA, 1989). Nejstarší horniny - pararuly a svorové ruly jsou zřejmě s největší pravděpodobností předalgonkického stáří (období před starohorami) (BIRNER, 1961).

Typické jsou tvary podmíněné různou odolností proti zvětrávání a erozi. V tvrdších polohách rul a křemenných žilách vznikly četné skalní hřebítky a suky. Působením mrazových pochodů se vytvořily četné mrazové sruby a kamenná moře (KUMPERA, 1989).

Český les se skládá povětšinou z pararul se snadno zvětrávajícím kordieritem. Z ostatních hornin jsou to hadce, svory a fylity (oblast Dyleně), hrubozrný pegmatit (oblast Babylonu) (MINISTR, 1971).

Celkový přehled zastoupených hornin na lesní půdě ukazuje tabulka 2.

tabulka 2: Horniny

<i>Období</i>	<i>Hornina</i>	<i>%</i>
Moldanubikum (proterozoikum)	Ruly a pararuly	44,6
	Kvarcity	1,4
	Amfibolit	4,1
Algonkium (proterozoikum)	Ruly muskovito biotitické, biotitické	22,4
	Buližník	0,1
	Břidlice	0,7
	Vápenec krystalický, erlány	0,1
	Diorit	2,9
	Fylity	2,1
	Svor	6,3
	Spilit	0,2
Terciér	Štěrk, písky, jíly	0,6
Magmatity	Gabro	1,8
	Žuly	12,7

Zdroj: ANONYMUS 7

2. 1. 4. Klima a hydrografie

V nižší části Českého lesa průměrná roční teplota dosahuje 5 – 6°C, ve vyšších oblastech 5°C a na vrcholu Čerchova klesající na 4, 3°C (MINISTR, 1971).

Průměrný roční úhrn srážek činí ve střední části Českého lesa 700 – 800 mm (ANONYMUS 7). Srážky ve vyšších částech Českého lesa se pohybují mezi 900 - 1000 mm (Čerchov 1127 mm). Největší srážky na celém území Českého lesa bývají v červenci. V této oblasti převládá vítr západních směrů (MINISTR, 1971).

Povodím patří Český les převážně do povodí Berounky, zejména jejích přítoků Mže, Radbůzy a Úhlavy, z menší části do povodí Ohře (MINISTR, 1971).

Oblast Českého lesa je význačnou prameništří oblastí, kde jsou vybudovány četné zdroje pitné vody nejen místního významu, ale například i větší vodárenská nádrž pitné vody Lučina (ANONYMUS 7).

Severní část území spadá do CHOPAV Chebská pánev a Slavkovský les (chráněná oblast přírodní akumulace vod), nachází se zde také 3. ochranné pásmo zdrojů přírodních, léčivých a stolních minerálních vod (ANONYMUS 7).

Zvláštností je, že po hřebeni Českého lesa probíhá rozvodí mezi dvěma hlavními evropskými úmořímí. Větší část toku stéká z východních svahů a Mží nebo Radbůzou odvádí své vody až do Labe, tudíž do Severního moře. Ze západní a jihozápadní strany stékají některé toky do Dunaje a s ním do Černého moře (ŘEPA, 2005).

2. 1. 5. Pedologie

Převažují půdy vodou neovlivněné, z nichž nejvýznamnější podíl zaujímá kambizem (hnědá lesní půda) a kryptozol (horská hnědá půda), ostatní půdní typy (rankery a podzoly) jsou zastoupeny jen omezeně (ANONYMUS 7).

Půdy vodou ovlivněné charakterizují plošně především gleje a pseudogleje, pouze na drobných lokalitách jsou zastoupeny organozemě (rašeliny) a fluvizemě (potoční náplavy) (ANONYMUS 7).

2. 1. 6. Fauna

Největší pozornost si zaslouží druhy zvěře, které z této krajiny vymizely a ty, které se dnes opět na toto území navrátily. Jedná se o rysa ostrovida (*Lynx lynx*), bobra říčního (*Castor fiber*), tetřívka obecného (*Tetrao tetrix*) a tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*).

Bobr v minulosti vyhynul nejen v Českém lese ale na celém území naší republiky. Do oblasti Českého lesa pronikli první bobři z Bavorska po pádu železné opony, kdy se odstranily hraniční zátarasy. Dnes se tento druh v Českém lese opět úspěšně uchytil a zdatně zde prosperuje (ŘEPA, 2005).

Rys ostrovid sice v minulosti z toho kraje zmizel, ale dnes je opět pravidelným obyvatelem Českého lesa (ŘEPA, 2005).

Tetřívek byl v tomto pohoří velmi hojný. Na začátku 70. let 20. století začali mizet. Zůstala jen malá populace na Chebsku a po roce 1998 byla objevena ještě jedna populace u státní hranice se SRN. Bohužel ani jedna populace do dnešní doby nepřežila (ŘEPA, 2005).

Obdobná situace byla u tetřeva hlušce. V Českém lese existovalo ještě na konci 60. let 20. století několik stálých tokanišť, ale v 80. letech už byl tento druh vzácností. Městské lesy Domažlice se snaží v oblasti Čerchova vysazovat jedince z umělých chovů (ŘEPA, 2005).

2. 1. 7. Flora

Český les je řazen do fytogeografické oblasti listnatého opadavého lesa. Pouze vrchol Čerchova je díky své nadmořské výšce 1 042 m n. m. řazen do oblasti s přirozeným výskytem jehličnatých lesů. Převažujícím typem původní vegetace Českého lesa byly kyselé bučiny, které nejsou zvláště bohaté na mechorosty a lišejníky (GUTZEROVÁ, 2005).

Původní druhy bučin se zachovaly jen v izolovaných ostrůvcích některých přírodních rezervací. V současné poměrně jednotvárné struktuře porostů Českého lesa převládají kulturní smrčiny, v nižších polohách má jisté zastoupení borovice. Záměnou přirozené skladby lesa byla do značné míry ovlivněna i mykoflóra tohoto území

(ZELENÝ, 2005). V současné druhové skladbě lesa převládají z 89 % jehličnaté dřeviny, z toho smrk ztepilý představuje 80 %. Listnaté dřeviny tvoří pouze 11 % a dominuje z nich buk lesní 6 % (CHOCHOLOUŠKOVÁ, 2005).

Jednotlivé druhy rostlin, které rostou v Českém lese, jsou rozšířeny jen v určitých částech pohoří, která kopírují hlavní orografické celky Dyleňský les, Přimdský les, Kateřinská kotlina a Čerchovský les (MUDRA, 2005). Některé rostlinné druhy typické pro jednotlivé celky jsou uvedeny v příloze 1.

V Přimdském lese se vyskytuje endemitní druh borovice blatka (*Pinus uncinata*), dalším druhem rostoucím v Kateřinské kotlině je botanická rarita hmyzožravá rosnatka prostřední (*Drosera intermedia*), která se nachází již jen na několika lokalitách na Třeboňsku (MUDRA, 2005).

2. 2. Vývoj myslivosti v Českém lese v historickém přehledu

2. 2. 1. Od doby kamenné do počátku 15. století

První doklady o pobytu člověka v Českém lese sahají do doby 10. – 7. tisíciletí před naším letopočtem, kdy výrazné oteplení vedlo k velkému rozšíření lesního porostu a všech druhů zvěře (JÍLEK, 2005). Mohylová pohřebiště na Domažlicku připomínají hroby lidí, kteří v tomto kraji žili (ČUJANOVÁ - JÍLKOVÁ, 1966). Český les sloužil už v době bronzové a železné jako průchozí oblast (JÍLEK, 2005).

Počátky myslivosti spadají právě do této doby, kdy byl lov hlavním zdrojem obživy. Lovila se převážně pravěká zvířata mamuti, zubr, los, sob, jelen, bobr apod. (ANONYMUS 8). Lov sloužil i k získání parohů, kůže a zubů na zhotovení jednoduchých nástrojů a k výrobě oděvů. Za zvěří putovaly celé tlupy, které společně lovily a lov tedy nebyl výsadou (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

Změna vztahu k lovu nastala, když lidé začali pěstovat první zemědělské plodiny a začali chovat první domestikovaná zvířata. Přesto ale lov zůstal ještě dlouhou dobu životní potřebou člověka, i když už nebyl prvořadým příjmem potravy (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

Trvalejšímu osídlení v Českém lese bránil nehostinný prales. Lesy byly jen málo dotčené „klučením“. Zabydlena byla většina západních Čech s výjimkou dosud divoce zalesněných pohraničních hor (JÍLEK, 2005). Hraniční hvozd, který sloužil jako ochrana zemské hranice, se začal využívat pro lovecké účely. V té době v něm žily malé i velké šelmy a zvěř vysoká. Drobná zvěř se vyskytovala spíše v nižších polohách (ANDRESKOVÁ, ANDRESKA 2005).

Po rozkladu rodového zřízení a po vzniku soukromého vlastnictví vzniká právo lovit v určitém prostoru a lov je vázán na vlastnictví pozemku (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

První nařízení týkající se myslivosti spadá do poloviny 10. století, kdy kníže Boleslav I. stanovil tzv. vysokou honbu, tedy právo lovu, které bylo doménou pouze panovníka (ANONYMUS 8).

Většina osad či obydlí vznikaly na důležitých obchodních stezkách. Z těchto osad se později vytvořila města, jako například středověké město Cheb. Další města byla založena již za vlády Přemysla Otakara II., který podporou měst posiloval i zdroj vlastní moci. Vznikla královská města Domažlice a Tachov. V této době byla vybudována převážná většina významných měst, která měla obranný charakter a strategickou polohu výhodnou pro obchodování (PELANT, 1984).

Za vlády Přemyslovců zůstalo výhradní právo lovu stále panovníkovi, který mohl právo k lovu propůjčovat feudálovi. Území Českého lesa bylo pro Přemyslovce a později i pro Lucemburky příliš vzdálené, a proto se zde nepořádaly tak četné knížecí či královské lovy (ANDRESKOVÁ, ANDRESKA 2005).

Až poměrně pozdě došlo v Českém lese ke „konsolidaci“ lovecko - lesnických poměrů tím, že král Jan Lucemburský pověřil „lesmistrovstvím a lovčovstvím“ dědičně město Cheb. Také dovolil lesníkům lovit v této oblasti. V důsledku sporu o chebské „lesmistrovství či lovčovství“ byly roku 1379 sepsány povinnosti, zvyklosti a práva lesníků, lovčích a včelařů jako „Chebský lesní řád“ (ANDRESKOVÁ, ANDRESKA 2005) viz příloha 2.

S rozvojem feudalismu rostla moc šlechty na úkor panovníka včetně omezování výhradního práva lovu. Za vlády Václava IV. v roce 1388 se ustanovilo tzv. právo dominikální, které zavádí lov jako výsadu vrchnosti. Lov se stává kratochvílí a slouží spíše jako příležitost k reprezentaci (ANONYMUS 8).

Oblibu získávaly lovecké revíry tam, kde již byly lesy zpřístupněny těžbou dřeva, nebo v blízkosti zemských stezek, protože umožňovaly lepší průjezdnost při jízdním lovu - tedy jezdecké štvanici se psy - na jeleny, černou zvěř nebo medvědy (ANDRESKOVÁ, ANDRESKA 2005).

2. 2. 2. Husitství, doba poděbradská a doba jagelonská

(období 1419 – 1526)

Na počátku 15. století bylo v Českém lese velké bohatství původní lovné zvěře. Lovili se zde jeleni, srnci, černá zvěř, medvědi a rysové, v polních honitbách zajíci a koroptve. Kožešinová zvěř se chytala do pastí, lišky byly norovány. Stavby lesních kurů - tetřevů, tetřívků a jeřábků byly také vysoké. Čížba, tedy lov drobného ptactva, byla nepochybně rozšířena po celém území (ANDRESKOVÁ, ANDRESKA 2005).

První pražská defenestrace (rok 1419) se stala signálem k husitské revoluci (ČAPKA, 1998), která vyvrcholila pátou křížovou výpravou v srpnu roku 1431. Křižáci pustošili široké okolí a vraždili místní obyvatelstvo.

I v oblasti Českého lesa zanechala křížová výprava pozůstatky svého ničivého působení, kdy křižáci vypálili část domažlického předměstí a začali bořit městské hradby (JÍLEK, 2005). Husité však náporu odolali a nad křižáky zvítězili. Chodský hrad splnil svoji funkci jako nejpevnější článek obrany města (DURDÍK, 1987).

Husitské války poznamenaly vývoj majetkových poměrů. Výsledkem husitských válek byly rozsáhlé posuny v držbě pozemkového majetku. Zanikly arcibiskupské majetky kolem Horšovského Týna a panství pražských křižovníků ve Velkém Boru (JÍLEK, 2005).

V husitské revoluci získala česká královská města mnohem výhodnější postavení než měla dosud. Vydobyla si právo zúčastňovat se zemských sněmů, měšťané mohli zastávat některé z nejvyšších zemských úřadů a města měla rozvinutou samosprávu (PELANT, 1984). Proběhlo i určité počesťování ve městech, ale i na venkově (JÍLEK, 2005).

Negativní dopad husitských válek se odrazil i v myslivosti. V první polovině 15. století je značný ústup lovectví. Došlo ke zpusťování lesů a majetků obyvatel. V této době je zaznamenán podnět na zlepšení chovu zvěře (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

2. 2. 3. Od nástupu Habsburků do konce třicetileté války

(období 1526- 1648)

Po smrti posledního Jagellonce zvolili čeští stavové v roce 1526 Ferdinanda Habsburského českým králem. Na trůn se tak dostali Habsburkové, kteří si vládu udrželi 400 let (ČORNEJ, 1998). Za působení jejich vlády zaznamenala myslivost významných změn.

Kolem roku 1600 se situace v praktické myslivosti výrazně změnila. Pokrok ve vývoji a rozšíření střelných zbraní způsobil, že lovci začali střílet vysokou zvěř ručnicemi. Pokud to bylo možné, byla hlavní rána ponechána panovníkovi, protože lovy se pořádaly hlavně kvůli jeho sportovnímu loveckému zážitku (ANDRESKOVÁ, ANRESKA, 2005).

V roce 1573 vychází Usnesení českého sněmu, které uvádí, že právo lovu souvisí s vlastnictvím pozemků (panovník, šlechta, kláštery, královská města). Usnesení však obsahuje i nařízení o ochraně zvěře, což znamená počátek mysliveckého hospodaření. I řada dalších usnesení Českého sněmu se zabývá chovatelskými hledisky (ANONYMUS 9).

Další rozvoj v myslivosti pozastavila na delší dobu třicetiletá válka, která napáchala mnohem větší škody než husitské války (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

V pořadí již třetí pražská defenestrace je považována za původ třicetileté války (ČAPKA, 1998).

Stejně jako tomu bylo u husitské revoluce, také třicetiletá válka zasáhla negativním vývojem v oblasti Českého lesa.

Třicetiletá válka (1618 – 1648) byla započata v Českém království jako původně bezvýznamný spor katolického vládce – Habsburků - a lidu hlásícího se k reformním odvětvím církve. Brzy se však tento náboženský spor zpolitizoval. Protestanti začali vymáhat nejen uznání své víry, ale i ukončení absolutismu (ANONYMUS 1).

Měštům královským i poddanským trvalo dlouho, než se zotavila z úpadku způsobeným třicetiletou válkou (PELANT, 1984), která přerušila hospodářský rozvoj v celé Evropě (ZÁCHA, 2003).

Přímé válečné operace se oblasti Českého lesa vyhnuly, ale venkovskému obyvatelstvu přinesla velikou bídu vojska táhnoucí krajem (JÍLEK, 2005). Vojska zpusťovala mnoho polí, zničila tisíce hospodářství, způsobila značný úbytek obyvatelstva (KAŠPAR, 1962) a také vystřelila značné množství zvířete (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

Po třicetileté válce postupuje silně i germanizace kraje, vyliďněné oblasti byly osidlovány německými přistěhovalci (KUMPERA, 1989), kteří mýtili hustý les hřebene Českého lesa, vypalovali a přeměňovali jej na pole, louky a venkovská sídla. Proti rychle postupující devastaci hraničních lesů se stavěli Chodové, kteří tím postupně ztráceli své výsadní postavení strážců zemských hranic (JÍLEK, 2005).

Od 20. let 17. století se vlivem pobělohorských konfiskací výrazně mění struktura majitelů šlechtických statků (PROCHÁZKA, 1992). Nově usazená cizí šlechta dostávala darem nebo levně kupovala konfiskované statky odbojných stavů (JÍLEK, 2005).

Tvrďe byla postižena královská města Domažlice a Tachov. Domažlicím byl konfiskován v letech 1621 - 1623 veškerý majetek (celkem 13 vesnic) a ztratily zástavnou držbu chodských obcí. Chodské vesnice byly nejprve zastaveny a pak dědičně prodány Volfu Vilémovi Lamingenovi z Albenreuthu (JÍLEK, 2005).

Po třicetileté válce bylo žalostně málo zvířete (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991). Například v roce 1627 byl zakázán na 3 roky lov tetřevů, tetřívků, bažantů a koroptví. Z loveckého personálu se stávali myslivci z povolání. Jejich obydlí byla budována přímo v honitbách. Jejich úkolem bylo z počátku starat se hlavně o ochranu zvířete, později pak i o její chov (ANONYMUS 8).

V období po bělohorské porážce (1620) se stal lov záležitostí společenské reprezentace. Císař Ferdinand III. vydal roku 1641 ustanovení o lovu pro Čechy, ve kterém se uvádělo, že myslivost je „kratochvílí šlechtickou“, poddaní jsou při lovech povinni robotami. To znamenalo utužení robotných povinností poddaných, což však

také zapříčinilo rozmach pytláctví, ať už ze msty, pro obživu nebo z lovecké vášně. Proti pytláctví bylo vydáno mnoho patentů, které měly pytláctví zamezit. Patenty proti pytláctví byly vydávány například v roce 1732 za císaře Karla VI. (ANONYMUS 9).

2. 2. 4. Od konce třicetileté války do rozpadu monarchie

(období 1648 – 1918)

Po odeznění negativních důsledků třicetileté války nastal opětovný rozvoj hospodářství, průmyslu ale také lesnictví a myslivosti (ZÁCHA, 2003).

Polovina 17. století je označována za „Zlatý věk myslivosti“. Vrchnost se inspirovala životním stylem francouzských králů, začaly se provozovat nové způsoby lovu, jako byly například parfosní hony (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991). V roce 1695 vzniká Řád sv. Huberta, který založil František Antonín Sporck.

Další chovatelská hlediska prosazovala různé lovecké instrukce, směrnice a patenty. Karel VI. roku 1728 vydal lovecký řád (Jägerordnung), který zůstal nezměněn až do vlády Marie Terezie, která vydala v roce 1743 řád nový. Za vlády Habsburků vyšlo mnoho patentů, které přímo či nepřímo ovlivňovaly myslivost.

Venkovskému lidu hospodařícímu na méně úrodné půdě ničila úrodu zvěř, kterou si vrchnost chránila, aby měla co nejvyšší stavy zvěře (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991). Císař Josef II. se snažil zajistit rovnováhu mezi lovem zvěře a nespokojenými rolníky, kterým působila zvěř na zemědělské půdě značné škody (ANONYMUS 8). Proto vydal v roce 1781 patent o zrušení nevolnictví, který uvolňuje poddaným v robotách. V roce 1786 vydal pak řád o myslivosti neboli všeobecný honební patent, který upravuje ochranu polních plodin, ukládá hradit škody působené lovem a zvěří a také nařizuje černou zvěř uzavřít do obor (ANONYMUS 9). Tak mělo být zabráněno sporům.

Vzhledem k nedostatku bezplatné pracovní síly nastává odklon od chovů velké zvěře a zintenzivnění chovů drobné zvěře, s tím souvisí i rozvoj brokové střílby (ANONYMUS 9).

V 18. století se postupně dostávalo do popředí lesnictví a majitelé lesů se snažili snižovat vysoké stavy zvěře (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991). Období 18.

století přineslo pokračující rozkvět sklářské výroby a intenzivnější využívání bohatství dřeva. To vedlo ke zmenšování pohraničních lesů (JÍLEK, 2005). Vodní síla lesních potoků byla využívána značným množstvím leštíren a brusíren skla, papíren, hamrů a mlýnů. Pálilo se dřevo v kolomazných pecích a získávala se kolomaz. Rozvoj podnikání přitahoval nové osadníky, hlavně z německy mluvících oblastí (JÍLEK, 2005).

V 19. století dochází ke snížení stavu zvěře jelení a zvyšují se stavy srnčí zvěře. Nastává prudký rozvoj bažantnictví. Ve zbraních se prosazují brokovnice, které měly na našem území velmi dobrou tradici (ANONYMUS 8).

Revoluce se v Českých zemích projevila již v březnu roku 1848, když se v Praze sešlo politické shromáždění, z něhož vzešly reformní požadavky českého národa a byly předloženy císaři ve formě petice. Liberálové i revoluční demokraté se shodovali na státoprávních požadavcích, které měly posílit české národní politické pravomoci v rámci monarchie, na požadavcích, které se týkaly občanských svobod a práv a na otázkách zavedení češtiny do škol a veřejných institucí. Shodli se i v potřebě odstranit robotu, i když liberálové si přáli tak učinit za výkup, kdežto radikálové bez něho (ČAPEK, 2005).

Revoluční rok neměl na Českoslesku příliš velký ohlas. S revolučním děním v Praze byly Domažlice spojeny osobou domažlického rodáka Petra Fastra, jednoho z vůdců revolučních povstalců (JÍLEK, 2005).

V revolučním roce 1848 bylo zrušeno poddanství. Císař František Josef I. vydává 7. března 1849 říšský zákon o myslivosti č. 154, bylo zrušeno dominikální výsadní lovecké právo a právo myslivosti bylo spojeno s vlastnictvím půdy (ANONYMUS 9). Honitby se počínají dělit na honitby vlastní a společenské. Zavádí se také nové techniky lovu: šoulačka, čekaná, slídění, lov na újedi, vábení, společné hony, kruhová leč, ploužení, nahánky apod. (ANONYMUS 8).

Začátkem 19. století nastává největší rozvoj bažantnictví, importují se nové druhy bažantů, muflon a jelenec viržinský, koncem 19. století jeleni sika. S rozvojem brokové střelby se proslavuje české puškařství (ANONYMUS 9).

Ve druhé polovině 19. století se také výrazně změnila města vlivem rozvoje kapitalismu. Docházelo k intenzivnímu dolování uhlí, stavbě železnic a dalšímu růstu průmyslu (PELANT, 1984). Kapitalistická industrializace probíhala velmi nerovnoměrně - průmyslová centra vznikala v místech surovinové základny a další oblasti zůstávaly zemědělské (KUMPERA, 1989). V zemědělství nastoupily nové pokrokové směry. To mělo vliv i na myslivost, protože některá zvěř začala být považována za škůdce zemědělských a lesních kultur. Byla snaha zredukovat početní stavy jelení zvěře (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

I myslivost v této době dostává jinou podobu. Rok 1866 byl významný pro českou myslivost, neboť byl přijat první samostatný zákon o myslivosti pro Království České (ANONYMUS 8). Odborným spolkem, který sdružoval jak lesníky či myslivce z povolání, tak i myslivce ze záliby, byla v roce 1869 založená "Pražská lesnická jednota Hubertus"(ANONYMUS 9).

Významným krokem v organizačním upevňování myslivosti bylo založení "Ústředního spolku pro ochranu honby a zvěře v království českém" roku 1883 (ANONYMUS 10). Nejvýznamnějším krokem této organizace bylo založení první plemenné knihy loveckých psů v roce 1886 (NOVÁK, 2000).

Později se stal tento spolek jedním ze zakládajících spolků ČSMJ (ANONYMUS 10).

2. 3. *Chodové v Českém lese*

Nejpravděpodobněji za vlády Břetislava I. přišli na území Českého lesa Chodové. Odkud přišli a kdo byli Chodové dodnes není jasné (JÍLEK, 2005). Historicky doložené chodské vsi tvoří úzký a místy přerušovaný pruh přiléhající těsně k hraničnímu lesu v oblasti od Dyleně až po Všerubské mezihoří (MAUR, 1984).

Jejich povinností byla ostraha hranic. Jejich služba obsahovala dozor nad neporušeností hraničních znamení, význačných stromů a mezníků, jakož i vybírání cla a bezpečnostní doprovod cestujících, tzv. glejtování po lesních stezkách v pohraničí. Pro tyto úkoly požívali Chodové značných výsad (KALANDRA, 1957). Za střežení hranic směli Chodové volně užívat lesů, sena, pastvišť, lovit zvěř, ryby a vybírat med lesních včel (JÍLEK, 2005).

Při srovnání privilegií jednotlivých chodských obvodů zřetelně vyniká, že již ve středověku dosáhli domažličtí Chodové podstatně větší míry svobod než jejich druzi u Přimdy a Tachova. Jen oni měli zaručeno, že se v jejich vsích nesmějí usazovat šlechtici, jen oni získali osvobození od cel a mýt v zemi. Jen oni také byli důsledně nazýváni Chody, zatímco pro ostatní se více používalo prostého označení poddaní (MAUR, 1984).

Chodové přimdští, tachovští, plánští a tepelští byli však, na rozdíl od Chodů domažlických, postiženi velkou německou kolonizací, která začala již ve 13. století (KALANDRA, 1957).

Dne 18. června roku 1693 byla chodská originální privilegia rozstříhána a tím zrušena a podle patentu z roku 1680 byli nuceni slíbit poslušnost a zejména vykonávat robotu. Návrat starých chodských privilegií se nepodařil ani v 18. století (JÍLEK, 2005).

2. 4. Majetkové poměry

Území Českého lesa bylo v počátcích českého státu převážně majetkem panovníka, který postupně, počínaje 12. stoletím, věnoval rozsáhlé újezdy církvi (BOUŠE, SLOUP, 2005).

Majetky většího rozsahu, zformované po třicetileté válce do plošně vymezených panství a statků, se zachovaly do poloviny 19. století a po malých změnách až do první pozemkové reformy (BOUŠE, SLOUP, 2005). V České republice byla pozemková reforma zdlouhavě uskutečňována od roku 1919 a postihla pouze část velkostatkářských pozemků, z níž se jen omezený díl dostal do rukou drobného pracujícího rolnictva (ANONYMUS 2).

Po bitvě na Bílé hoře byl zkonfiskován rozsáhlý majetek horšovskotýnských Lobkoviců, který získali Truttmansdorffové. Wolfovi Bedřichovi Lamingenovi z Albenreuthu bylo odňato panství Újezd Svatého Kříže, jenž však koupil chodské vesnice konfiskované městu Domažlicím a vsi, které město vybudovalo v pohraničním lese. Wolf Maxmilián Lamingen vybudoval rozsáhlé panství Kout - Trhanov. V kraji se usídlili také Kolowratové, kteří získali rozsáhlé panství Velké Dvorce - Přimda. Pozemková držba v první polovině 18. století přinesla rozšíření panství Kout - Trhanov, Horšovský Týn (roku 1734 bylo připojeno rozsáhlé panství Hostouň a Tasovice). Naopak na tříst' drobných statků se rozpadlo panství Újezd Svatého Kříže, jehož část zůstala samostatným panstvím, druhá se stala součástí Trhanova. Na dva díly bylo rozděleno panství Tachov (na Tachov a Velké Dvorce). V polovině 18. století byli největšími držiteli majetků Trauttmansdorffové (Horšovský Týn; 457 ha) a Stadionové (Kout – Trhanov; 242 ha) (BOUŠE, SLOUP, 2005).

Přehled majetku a majitelů koncem patrimonie ukazuje tabulka 3.

tabulka 3: Stav koncem patrimonium (1848)

<i>Majetek</i>	<i>Majitel</i>	<i>Výměra dominikál. půdy v ha</i>	<i>Výměra rustikál. půdy v ha</i>
Křížovnická komenda	Komanda křížovníků s červenou hvězdou, Cheb	568	156
Statky Horní a Dolní Libá	Tadeáš a Klement, hrabata Zedtwitzové	1817	994
Cheb, panství	Město Cheb (včetně polesí v Bavorsku)	1875	2479
Statek Palič	Jiří Frank	155	neznámo
Statek Starý Hroznatov	Markéta Nonnerová	239	24
Fidej. panství , Tachov	Alfréd kníže Windischgrätz	10 636	1706
Alod. statek Kníž. Hut'	Arnošt rytíř Malowetz	997	-
Alod. statek Lesná	Jan svobod. Pán Schirding	438	202
Alod. statek Halže	Mikuláš Kahler	292	23
Fidej. panství Planá	Jan Nepomuk hr. Hostitz- Rieneck	2150	1807
Alod. panství Chodová Planá	Jobst Adam ze Schirdingů	1687	622
Fidej. panství Kynžvart	Klement Václav Lotar kníže Metternich	4034	109
Statek Grafenried	Josef Voitch z Voitenbergu	757	-
Alod. panství Kouty-Trhanov	Filip a František hr. Stadion Thannhausen	737	1371
Fidej. panství Přimda	František Ant. hr. Kolowrat Liabstinský	5013	519
Fidej. panství Újezd sv. Kříže	Václav Kotz z Dobrže	3174	81
Alod. panství Poběžovice	Leopold hr. Thun Hohenstein	2800	342
Domažlice	Domažlice- město a obce (včetně polesí v Bavorsku)	2936	83

Zdroj: MINISTR, 1971

2. 5. Vývoj lesnického hospodaření v Českém lese

Užívání lesů zeměpanských bylo druhdy za jisté poplatky neb dávky volné. Lesy se prodávaly celé, na stojatě. Dříví se kácelo v ustanovený čas, nejlépe o vánocích a v lednu.

(CHADT, 1908)

2. 5. 1. Historie využívání lesa

Již od 2. třetiny 12. století je chráněn hraniční les proti kácení (JÍLEK, 2005). Až do počátku 15. století velká část lesů náležela k tzv. říšskému lesu. Hospodaření v lese tehdy probíhalo podle tzv. Chebského lesního řádu. (CHOCHOLOUŠKOVÁ, 2005).

V době předhusitské působila v lesích značné škody pastva dobytka. Přestože přispívala nemalou měrou k postupnému prořezování a často i k zániku lesů, byla povolována i panovníky v královských lesích (BOUŠE, SLOUP, 2005).

Největší zásahy do lesů (hlavně těžba a klučení) souvisely se zakládáním sídel. Doposud bylo dřevo využíváno pouze obyvateli velmi sporadicky dle rozmístěných sídel pro jejich potřebu, smolaření a pálení dřevěného uhlí. Zejména ve 2. polovině 17. století byl velký objem dřeva spotřebováván sklářským průmyslem pro výrobu potaše (CHOCHOLOUŠKOVÁ, 2005).

Období 18. století přineslo pokračující rozkvět sklářské výroby a intenzivnější využívání bohatství dřeva, což vedlo opět ke zmenšování pohraničních lesů (JÍLEK, 2005).

2. 5. 2. První snahy o řádné, cílené hospodaření v lesích

Karel IV. okolo roku 1350 nechal připravit v návrhu svého zákoníku *Maiestas carolina* přísná ustanovení na ochranu lesů. Například lovčím a hajným v královském lese se pod trestem ztráty pravé ruky zakazovalo kácet dříví mimo souše a vývratě a těm, kteří vezli nebo plavili v lese ukradené dříví, měla být utřata pravá ruka a kdo by královský nebo panský les zapálil, měl být „ohněm až do skončení života pálen“ (BOUŠE, SLOUP, 2005).

České lesnictví ovlivnily zejména tzv. tereziánské lesní řády, které představují první významný krok k reorganizaci lesního hospodářství u nás (ANONYMUS 3). Dne 15. dubna 1754 byl vydán Císařský královský patent lesů a dříví, ustanovení v království Českém se týkající. V jeho úvodu se zvláště upozorňovalo, že bylo nutno učinit přítrž neustálému kácení a pustošení lesů, jestliže mělo být do budoucna zabráněno kritickému nedostatku dříví. Proto bylo přísně zakázáno jakékoliv svévolné ničení lesů, a to jak panských a městských, tak i obecních a poddanských. Tento Tereziánský lesní řád český položil historický základ k vytvoření státní péče o lesy. Dozor nad dodržováním lesního řádu byl v Čechách svěřen krajským úřadům (BOUŠE, SLOUP, 2005).

Snahy o pozvednutí lesního hospodářství, zejména zalesňování prořídilých listnatých lesů jehličnatými dřevinami, se však posléze obrátily v jiný extrém. Náš vynikající lesnický odborník Jan Evangelista Chadt (1860 - 1925) toto období výstižně popisuje jako „mánii borovou“, k níž došlo na přelomu 19. století a mánii smrkovou, která propukla okolo roku 1840 (ANONYMUS 3).

Nové zpracování lesních řádů, tentokrát jednotně pro všechny země rakouské, přinesl rok 1852, již pod názvem Lesní zákon (ANONYMUS 4). Největší význam pro další vývoj lesů měla ustanovení tohoto zákona o povinném zalesnění vykácených ploch nejdéle do pěti let a předpisy zakazující pustošení lesů i jakoukoliv přeměnu lesní půdy na jiné kultury bez úředního povolení. I další články tohoto zákona o povinném zaměstnávání státem zkoušených vedoucích lesních hospodářů a lesního ochranného personálu, stejně jako články týkající se ochrany lesů, úpravy lesních služebností, zákazu dělení obecních lesů a zavedení úředního dozoru nad lesy, byly v žádoucím souladu se zájmy lesního hospodářství. Tento první zákon z roku 1852 byl na svoji dobu velmi pokrokový a měl značnou životnost a aktuálnost, o čemž svědčila i ta okolnost, že s určitými doplňky platil až do roku 1960, tedy 108 let! (BOUŠE, SLOUP, 2005).

3. METODIKA ŘEŠENÍ A MATERIÁL

Cílem práce je zpracovat historický průzkum mysliveckého hospodaření v CHKO Český les. Tedy vyhledat dostupné dobové publikace, ve kterých jsou zaznamenána data týkající se tohoto problému. Zejména se zaměřit na vývoj myslivosti, majetkových poměrů honiteb a vývoj lesnictví.

Zpracování historického průzkumu bylo závislé zejména na množství, hodnotě dochovaných archiválií a hlavně na dostupnosti k těmto materiálům.

Pro získání materiálů pro diplomovou práci bylo navštíveno Muzeum Chodska v Domažlicích, Muzeum lesnictví, myslivosti a rybářství v Hluboké nad Vltavou, Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, Státní oblastní archiv Plzeň se sídlem pracoviště v Klatovech a Ústav pro hospodářskou úpravu lesa v Plzni.

Metodika zpracování diplomové práce se skládá z více etap:

1) Odborná konzultace

2) Vyhledávání historických dat v muzeích a archivech

Již z první návštěvy archivu v Horšovském Týně bylo jasné, že nalézt dobové dokumenty vypovídající o myslivosti na území CHKO Český les nebude snadné.

Archiv v Klatovech, kde jsou uschovány všechny velkostatky, je právě ve fázi stěhování do nové budovy v Nepomuku. Takže tím bylo vyhledávání značně ztíženo, protože některé elaboráty již byly přestěhovány, jiné byly naopak připravené na transport. V tomto archivu byly vyhledány historické mapy zpracovávaných panství, aby se mohly na současné mapě vyznačit hranice odpovídající dnešním honitbám.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesa v Plzni poskytl elaboráty zpracovaných jednotlivých lesních hospodářských celků, kde bylo nejvíce dostupných informací o myslivosti.

3) Separace a analýza dat

Na vývoj myslivosti byl při zpracování této práce kladen největší důraz, zejména na původní druhy zvěře, které se vyskytovaly na daném území, jaké druhy vyhynuly a jaké se do Českého lesa navracejí. Jaký byl početní stav zvěře, proč v jednotlivých obdobích klesal, či v daném období stoupal.

Z dostupných dokumentů byly vyhledávány i informace týkající se lesnictví, které úzce souviselo s mysliveckým hospodařením.

Také majetkové poměry zasahovaly do vývoje myslivosti. Šlechtické rody se na jednotlivých panstvích území Českého lesa často střídaly a měnily se i velikosti panství či velkostatků vlivem politického dění v Českých zemích, tudíž se měnily i výměry jednotlivých honiteb. Výměry byly uváděny ve starých měrných jednotkách a musely být přepočteny.

4) Vyhodnocování a zpracování dat

V této práci byly vybrány jen největší panství nacházející se v Českém lese. Jednak z důvodu, že dohledat a zpracovat historická data všech velkostatků a panství by nebylo v daném čase možné a pro většinu malých velkostatků by se jistě ani dostačující informace nenašly. I v některých popisovaných panstvích bylo obtížné dohledat potřebná historická data. Aby bylo zmapováno celé území Českého lesa a byl tedy nastíněn vývoj poměrů převážně v myslivosti, ale také v majetkových poměrech či ve způsobu hospodaření v lesích, budou popsána panství, která se rozprostírají téměř po celé délce Českého lesa od Všerubského průsmyku až po Dyleň.

U každého panství bude krátká zmínka o majetkovém vývoji a následně o událostech týkajících se myslivosti. Pokud byly v dokumentech dostupné informace o vývoji početních stavů ulovené zvěře, bude tento stav zapsán do tabulky a zobrazen v grafu pro přehlednější znázornění.

Bude vybrána původní a nejpočetnější zvěř, která se ve sledovaném území vyskytovala. Ze zvěře spárkaté bude zaznamenána zvěř jelení a srnčí a z drobné zvěře zvěř zaječí a koroptve. Bude zmíněna i ostatní původní zvěř, která se na tomto území vyskytovala

Pro získání ucelenějšího přehledu byly tyto údaje porovnány s odstřelem zmiňované zvěře v roce 2005.

4. VÝSLEDKY

Při psaní této kapitoly byly použity převážně údaje z LHC Františkovy Lázně (MINISTR, 1967), LHC Přimda (STOLAŘÍK, 1980), LHC Planá (MINISTR, 1969) a z Oblastního elaborátu historického průzkumu oblasti Český les (MINISTR, 1971). Pokud bude nějaká informace z jiného zdroje, bude tento zdroj odcitován.

4.1. Přehled největších panství na území CHKO Český les

4.1.1. Panství Kout – Trhanov

Panství Kout - Trhanov vzniklo v druhé polovině 17. století, když majitel z panství Trhanova, svobodný pán z Lamingenů, sloučil Trhanov s panstvím Kout.

Od rodiny Lamingenů z Albenreuthu jej v r. 1967 koupil Filip ze Stadionů. Hrabata Stadionové drželi panství do r. 1907, kdy zemřel poslední mužský člen rodu. Majetek v r. 1917 po dlouholetém sporu byl přiřčen Marii Kristině Schönbornové, vnučce posledního Stadiony. Ta držela majetek do konfiskace v r. 1945.

Pro lesy velkostatku Kout byla již v období 1790 - 1804 provedena lesní hospodářská úprava lesů podle soustavy pasečného rozdělení. Provedl ji v roce 1790 lesní inženýr Jan Blažek, jenž do roku 1804 vyhotovil 12 map, z nichž se dodnes zachovaly 3.

Na pozdějším stadionském panství Kout - Trhanov se hospodařilo, podobně jako na ostatních majetcích v té době, zpočátku výběrně a porosty byly předržovány do 150-200 let. Dařilo se zde jedli a buku. Tento stav trval do počátku 19. století. Potom zde začaly holoseče, na kterých se ponechávaly výstavky, ale v množství zcela nedostatečném, a od 30. let 19. století byla obnova prováděna uměle, nejdříve sítí, ale brzy na to většinou sadbou. Zpočátku byly brány sazenice z plnosítí a od roku 1870 jen ze školek. V té době začal v koutských polesích lesmistr Josef Vrbata jako první v Čechách provádět na větších plochách pokusy s přirozenou obnovou, mezi jinými

i s okrajovou clonou sečí. Holoseče s umělou obnovou však rychle měnily smíšené porosty na smrkové monokultury.

V roce 1888 bylo v trhanovských polesích zjištěno z celkové výměry porostů 3409 ha ještě 219 ha buku (6,5 %), v roce 1931 již jen 3,4 %. K určitému omezení holosečí došlo v roce 1899, kdy bylo hospodářskou obnovou uloženo hospodařit tmavosečně na 8 % porostní plochy. Ale jak je patrné z předchozích údajů, nevedlo to ke zvýšení zastoupení buku (BOUŠE, SLOUP, 2005).

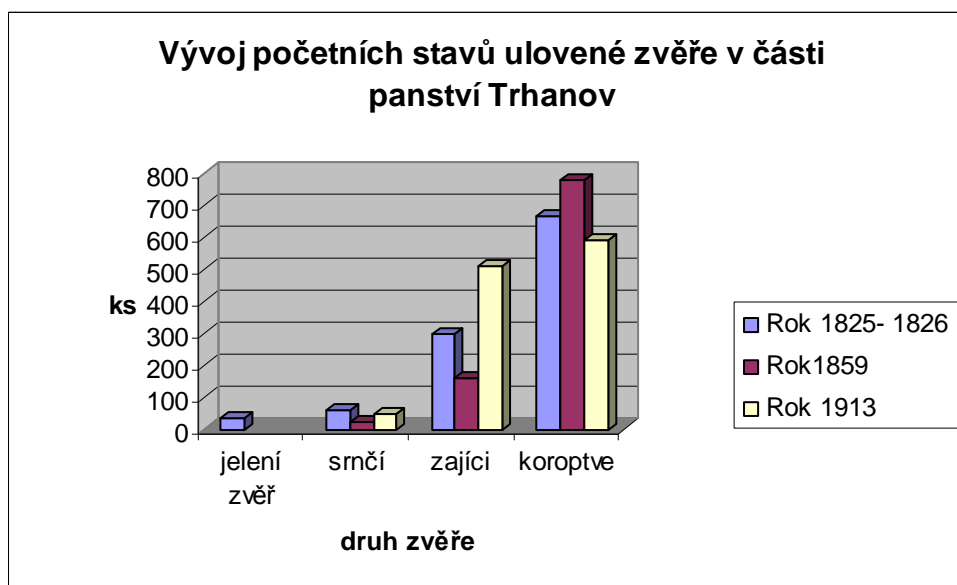
O myslivosti v panství Kout – Trhanov není v historických pramenech mnoho zmínek, spíše se píše o každém panství zvlášť.

Kolik bylo složeno zvěře na začátku 19. - 20. století na panství Trhanov ukazuje tabulka 4 a následně graf 1

tabulka 4: Početní stavy ulovené zvěře na panství Trhanov

<i>Rok</i>	<i>Jelení zvěř</i>	<i>Srnčí zvěř</i>	<i>Zajíci</i>	<i>Koroptyve</i>
1825 – 1826	34	62	300	663
1859		24	163	775
1913		50	510	587

Zdroj: MINISTR, 1971 – upraveno

graf 1

Po roce 1848 se stavy jelení zvěře zmenšovaly a v roce 1861 byl složen poslední jelen. Také stavy ostatní zvěře byly poměrně malé. Až v roce 1913 dochází k trojnásobnému navýšení ulovených zajíců a k dvojnásobnému navýšení ulovené srnčí zvěře, zatímco u koroptví došlo k poklesu.

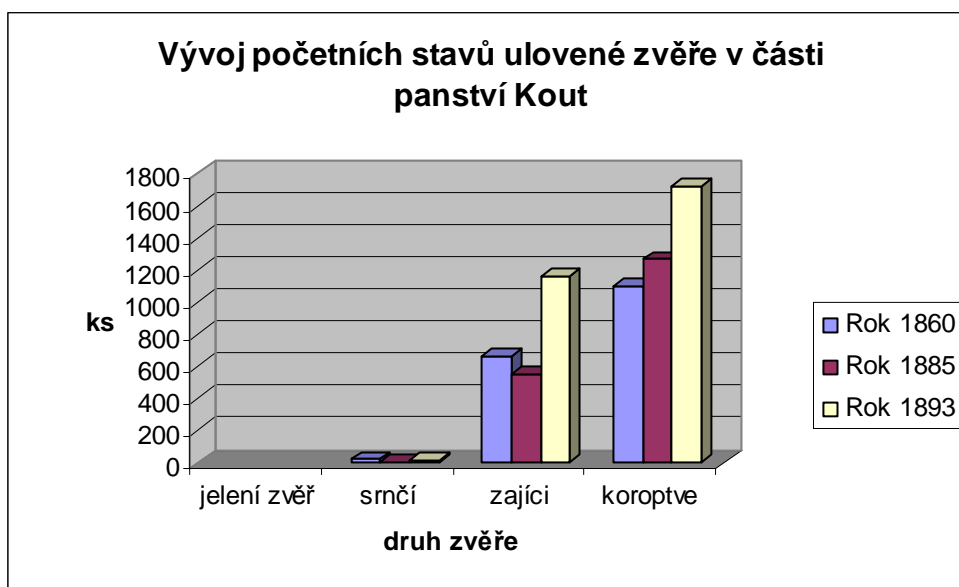
Obdobné poměry byly na velkostatku Kout.

tabulka 5: Početní stavy ulovené zvěře na panství Kout

<i>Rok</i>	<i>Jelení zvěř</i>	<i>Srnčí zvěř</i>	<i>Zajíci</i>	<i>Koroptve</i>
1860	-	22	659	1095
1885	-	7	547	1267
1893	-	12	1161	1721

Zdroj: *MINISTR, 1971 - upraveno*

Stejně jako v panství Trhanov, nebyl po roce 1848 střelen žádný jelen, dokonce i u srnčí zvěře je zaznamenán pokles ulovených kusů. Naopak u zajíců a koroptví bylo v každém roce střeleno o několik set kusů více. Z grafu 2 je pak patrné, že největší odstřely zvěře byly právě v posledním zaznamenaném roce 1893.

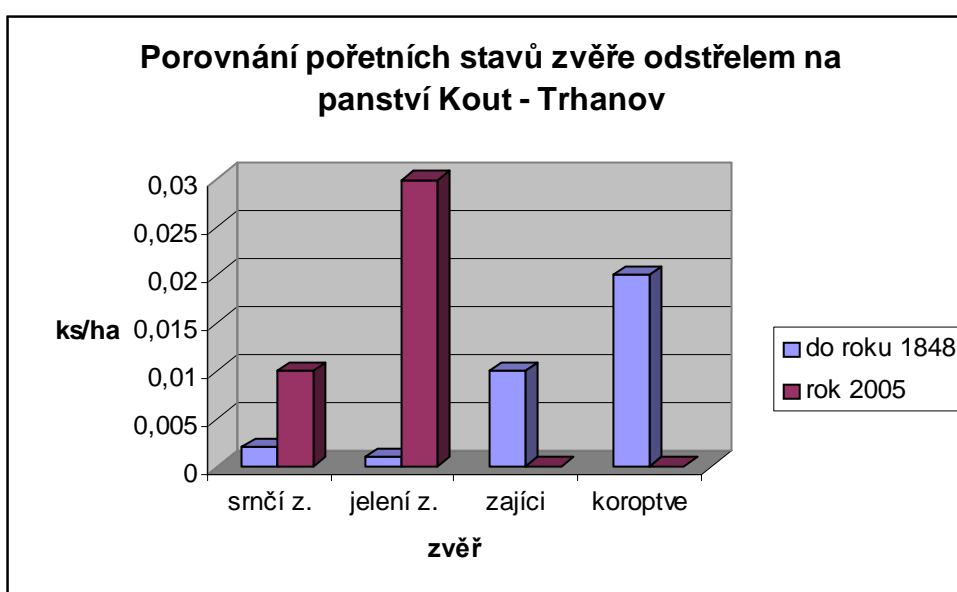

graf 2

tabulka 6: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Kout – Trhanov

Název panství	Výměra [ha]	Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (do roku 1848)		Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 2005)	
		Srnčí zvěř	Jelení zvěř	Srnčí zvěř	Jelení zvěř
Kout - Trhanov	28 898,5	Srnčí zvěř	0,002	Srnčí zvěř	0,01
		Jelení zvěř	0,001	Jelení zvěř	0,03
		Zajíci	0,01	Zajíci	0
		Koroptve	0,02	Koroptve	0

Zdroj: MINISTR, 1971; OŽP Domažlice – upraveno

graf 3

V grafu 3 je znázorněný rozdíl mezi odstřelem zvěře do roku 1848 a v roce 2005. Odstřel jelení zvěře se rapidně zvýšil, u srnčí zvěře je méně znatelný nárůst ulovených kusů. Počet odstřelených zajíců, obdobně jak tomu bude i na ostatních panstvích, je až na výjimky téměř nulový.

4. 1. 2. Panství Újezd Svatého Kříže

Území panství Újezda Sv. Kříže náleželo původně králi, později k císařským komorním majetkům, spravovaným z hradu Přimda. Bylo často zastavováno, jen mezi rokem 1318 - 1454 se tu vystřídalo sedm takových zástavních pánů. Ti se většinou více či méně snažili omezovat práva usedlíků, kteří měli ochraňovat hranice od Tachovska po Domažlice.

Při rozprodávání komorního panství Přimda po r. 1592 kupují Újezd Sv. Kříže Lamingenové z Albenreuthu, kteří již měli toto panství v zástavě od roku 1530 od Švamberků. Později je prodávají (roku 1678) Kašparu Zdeňkovi ze Sulevic.

Po jeho smrti se panství dostává do rodu Cukrů z Temfeldu a roku 1794 přechází sňatkem do rodiny Kotzů z Dobrže, která ho drží až do r. 1945, kdy byl zkonfiskován.

O myslivosti v tomto panství se píše o zvýšeném počtu stavů jelení zvěře, která je ale počátkem 80. let předminulého století vyhubena. Přesné početní stavy odstřelu zmiňovány nejsou, jen stavy zvěře sčítané, ale až v roce 1900, což už neodpovídá porovnání s ostatními panstvími, kde jsou brány početní stavy zvěře ulovené do roku 1848. Alespoň tedy pro porovnání zde uvádím sčítané stavy zvěře z roku 1900 a z roku 2005.

tabulka 7: Porovnání stavů zvěře sčítaných na panství Újezd Svatého Kříže

Název panství	Výměra [ha]	Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 1900)		Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 2005)	
Újezd Svatého Kříže	8 249	Srnčí zvěř	0,09	Srnčí zvěř	0,1
		Jelení zvěř	0,01	Jelení zvěř	0,03
		Zajíci	Neuvedeno	Zajíci	Neuvedeno
		Koroptve	Neuvedeno	Koroptve	Neuvedeno

Zdroj: MINISTR, 1971; OŽP Domažlice – upraveno

graf 4

Je vidět, že rozdíl mezi sčítanou zvěří jelení a srnčí není až tak markantní, u jelení je nárůst početních stavů zvěře zhruba o jednu třetinu a u srnčí je trojnásobné zvýšení sčítaných kusů.

U koroptví a zajíců nebyly početní stavy sčítané zvěře uvedeny ani v jednom roce.

4. 1. 3. Panství Přimda

Panství Přimda se vytvořilo kolem hradu téhož jména. S počátky hradu Přimdy je tradičně spojován údaj kronikáře Kosmy, který je vztahován k roku 1112 (PROCHÁZKA, 1994). MINISTR (1971) píše, že první historická zmínka je z roku 1126, ale hrad už byl jistě vystavěn delší dobu předtím.

Ve 12. – 14. století byl hrad považován za jeden z nejvýznamnějších královských hradů. Náležel s okolní lesnatou krajinou králi, kterým byl často zastavován. Za zástavních majitelů Boršů z Oseka se hrad stal v letech 1406 – 1418 útočištěm loupežníků (PROCHÁZKA, 1994)

Od druhé poloviny 15. století drží Přimdu Švamberkové až do r. 1593, kdy bylo panství vyplaceno a část odprodána.

V roce 1620 propadla Přimda, která byla držena rodem Lidlů, konfiskaci. Byla pak držena bavorskou rodinou Lindelo a roku 1675 přikoupena k Velkým Dvorcům, které od poloviny 17. století náležely rodu Kolowratů, z nichž posledním držitelem před zestátněním v r. 1945 byl Jindřich Kolovrat - Krakovský.

Z hospodářské úpravy velkostatku Přimda se zachoval lesní hospodářský plán jen z roku 1931, ze kterého se však dozvídáme, že určitá systemizace, spočívající v rozdělení lesů na mýťe, tu byla provedena již v 60. letech 18. století. Lesy kolowratského velkostatku Přimda byly poprvé zaměřeny a zmapovány v letech 1766 - 1767 inženýrem Aloisem Koblem.

Z panství Přimda se dochovalo jen málo zpráv o myslivosti. Ale i přesto je z nich patrné, že myslivosti byla věnována od 18. století značná péče. Například knihy vrchnostenských příkazů obsahovaly návody na zlepšení myslivosti a příkazy lesním zaměstnancům k ochraně zvěře. Vývoj početních stavů zvěře zde ovlivňovali bavorští pytláci, kteří dokonce zastřelili přimdského polesného. O jelení zvěř zde bylo zvlášť pečováno a v polesí Dianaberg – Kateřina - Rozvadov vznikla kolem roku 1767 velká obora, kde bylo až 300 ks vysoké.

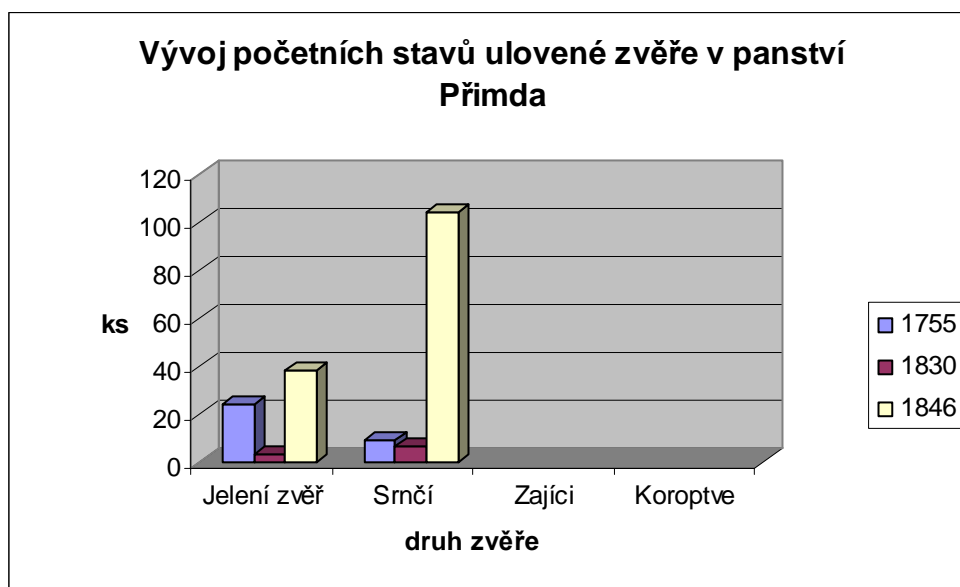
tabulka 8: Početní stavy ulovené zvěře na panství Přimda

<i>Rok</i>	<i>Jelení zvěř</i>	<i>Srnčí zvěř</i>	<i>Zajíci</i>	<i>Koroptve</i>
1755	24	9	Neuvedeno	Neuvedeno
1830	3	7	Neuvedeno	Neuvedeno
1846	38	104	Neuvedeno	Neuvedeno

Zdroj: STOLARÍK, 1980 - upraveno

Početní stavy drobné zvěře nebyly v historických dokumentech uvedeny. U zvěře spárkaté je vysoký nárůst ulovené srnčí zvěře, která v roce 1846 dosahovala až 104 kusů oproti minulým letům, kde byly početní stavy kolem 10 kusů. U jelení zvěře si lze povšimnout zakolísání v roce 1830, kdy se stavy snížily a poté se opět zvedly.

Vývoj početních stavů ulovené zvěře ukazuje také následující graf 5.

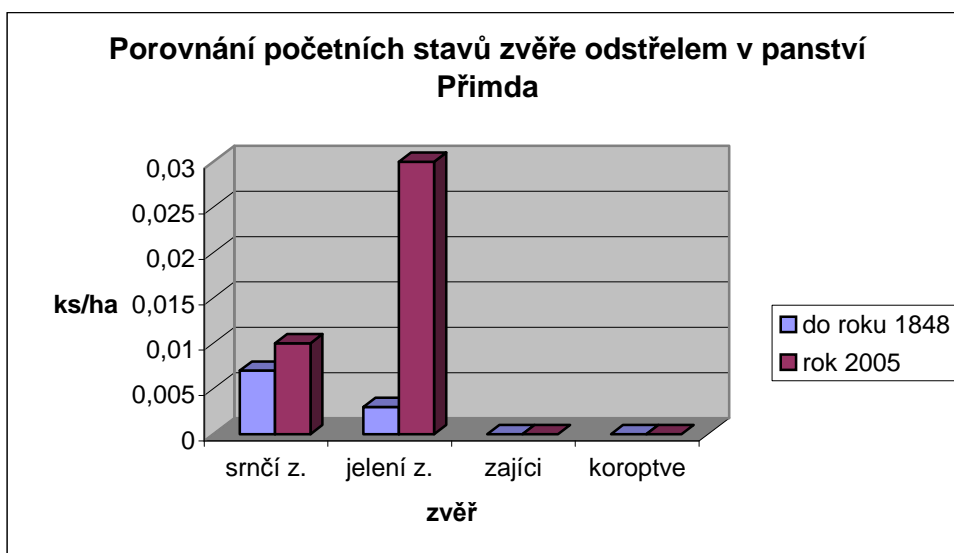
graf 5

tabulka 9: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Přimda

Název panství	Výměra [ha]	Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (do roku 1848)		Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 2005)	
		Srnčí zvěř	Jelení zvěř	Zajíci	Koroptve
Přimda	15 151	Srnčí zvěř	0,007	Srnčí zvěř	0,01
		Jelení zvěř	0,003	Jelení zvěř	0,03
		Zajíci	Neuvedeno	Zajíci	0
		Koroptve	Neuvedeno	Koroptve	0

Zdroj: STOLAŘÍK, 1980; OŽP Tachov – upraveno

U drobné zvěře nebyly uvedené hodnoty ulovených kusů stejně jako v předcházejí tabulce.

graf 6

Také z těchto údajů je patrné, že v roce 2005 došlo opět k výraznému navýšení odstřelených kusů zvěře spárkaté, zvláště u jelení zvěře, kde se kusy zvýšily až 10krát, u srnčí došlo jen o malé zvýšení složených kusů.

4. 1. 4. Panství Tachov

Tachovské panství se vytvořilo okolo hradu zvaného nejdříve Dřevnov, vystavěného v letech 1126 - 1131. Území bylo dlouho královskou državou.

Počátkem 17.století byla většina vesnic v panství rozprodána a hrad se 2 vesnicemi získalo město Tachov. Císař Rudolf si ponechal hory a lesy (LANGÁŠ, 2007). Po bitvě na Bílé hoře (1620) od roku 1623 vlastnil toto panství i s okolními pozemky a rozsáhlými lesy Jan Filip Husman z Najedu.

Panství se dostává v roce 1664 do držby Jana Antonína Losi z Losintálu (Losinthal), který ho zvětšil a v r. 1682 učinil z něho svěřenství. Také začal v lesních částech osídlovat území tzv. lesními domkáři.

Od Losintálu přešel majetek v r. 1784 na hraběte Josefa Mikuláše Windischgrätze. V tomto rodě zůstává panství až do r. 1927, kdy po smrti Dr. Alfreda III. Windischgrätze se rozpadá na více částí. Po smrti Alfreda III. Windischgrätze přešla polovina majetku na vzdálenou větev Windischgrätzů v Maďarsku, po jedné šestině pak na ostatní dědice, někteří však do konce okupace určité lesní tratě odprodali. Po osvobození byly veškeré lesy bývalého tachovského velkostatku zmíněným nabyvatelům zkonfiskovány.

První hospodářské úpravy lesů jsou na panství Tachov datovány v roce 1796. Vypracováním první systematizace byli pověřeni zakladatelé první lesnické školy v Čechách Ehrenwerth a Benoni. Obnova měla být prováděna částečně přirozenou obnovou a částečně sítí. Tento způsob systematizace byl používán až do 30. let 19. století. Přestože byla systematizace vytvořena, těžba se překračovala až dvojnásobně (LANGÁŠ, 2007).

Další hospodářskou úpravu lesa učinil lesmistr Adolf Heyrovský, který stanovil, že prvně se budou těžit porosty zdevastované a přestárlé.

Na panství Tachov je myslivosti věnována pozornost již za vlády císaře Karla IV. Tachovští měšťané byli panovníkovi zavázáni a část ulovené zvěře vysoké, černé, tetřeví a tetřívčí byla vždy odvezena do pražské hradní kuchyně.

I zde měla velký vliv na stav zvěře stavba obor, jako tomu bylo i na jiných panstvích. V roce 1754 byla postavena hrabětem Losintálem rozlehlá obora pod Pavlovým Studencem a v roce 1848 k této oboře přibyla ještě jedna. Nejvíce se těšila přízeň myslivosti za Alfreda I. Windischgrätze. Po jeho smrti byla stará obora zrušena a spojila se s novou.

Koncem 19. století mizí zcela jelení zvěř jako téměř na všech panství území Českého lesa.

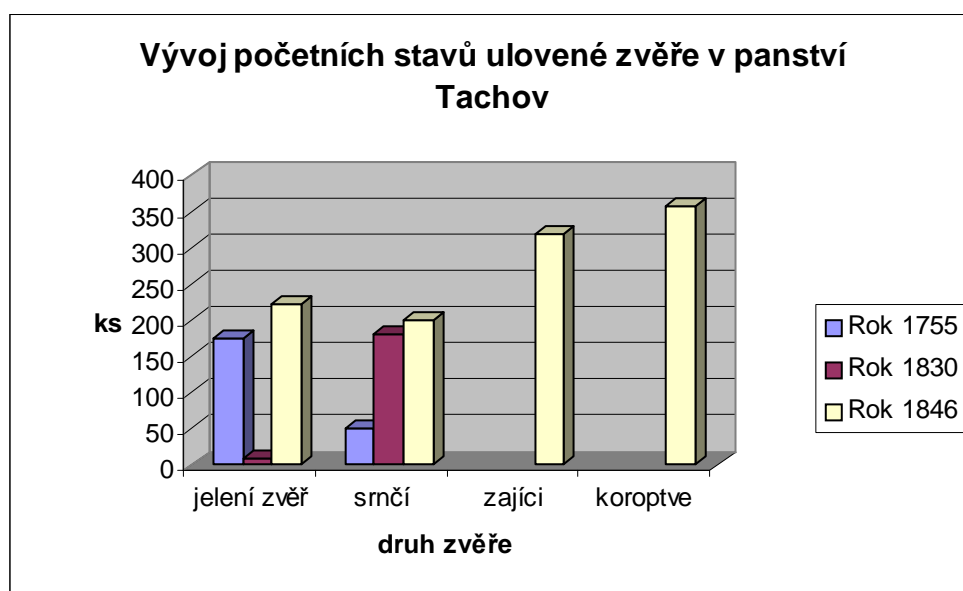
tabulka 10: Početní stavy ulovené zvěře na panství Tachov

<i>Rok</i>	<i>Jelení zvěř</i>	<i>Srnčí zvěř</i>	<i>Zajíci</i>	<i>Koroptve</i>
1755	175	51	Neuvedeno	Neuvedeno
1830	9	181	Neuvedeno	Neuvedeno
1846	223	200	320	357

Zdroj: STOLAŘÍK, 1980 – upraveno

V roce 1830 došlo k prudkému poklesu jelení zvěře, během necelých dvaceti let se ale početní stav ulovené jelení zvěře zvýšil.

U drobné zvěře nebyl v roce 1755 a 1830 záznam ulovených kusů uveden.

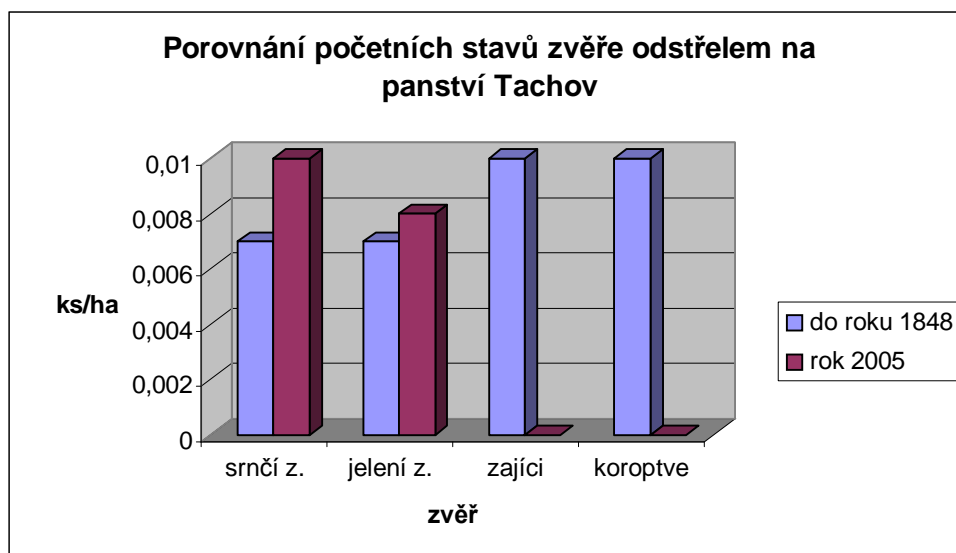
graf 7

Graf ukazuje stejně jako v panství Přimda, že v roce 1830 klesne výrazně počet ulovené jelení zvěře a následně v roce 1846 opět k navýšení, pravděpodobně je to důsledek vytvořené obory.

tabulka 11: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Tachov

Název panství	Výměra [ha]	Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (do roku 1848)		Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 2005)	
		Srnčí zvěř	Jelení zvěř	Srnčí zvěř	Jelení zvěř
Tachov	30 096	Srnčí zvěř	0,007	Srnčí zvěř	0,01
		Jelení zvěř	0,007	Jelení zvěř	0,008
		Zajíci	0,01	Zajíci	0
		Koroptve	0,01	Koroptve	0

Zdroj: STOLARÍK, 1980; OŽP Tachov

graf 8

Při porovnání početních stavů odstřelené zvěře v současnosti s historickými údaji nejsou výrazné rozdíly o zvýšení nebo poklesu ulovených kusů spárkaté zvěře. U zajíců nedošlo jako na většině ostatních panstvích k žádnému odstřelu.

4. 1. 5. Panství Planá

Nejstarší písemnou zprávu o Plané známe z roku 1251 (LANGÁŠ, 2007). Panství Planá bylo ve 13. století v držbě tepelského kláštera a přechodně byl jeho držitelem též waldsaský klášter v Bavorsku.

V r. 1373 ho držel rod Dobrohostů a poté se tu střídaly různé rody. Jedním z nich byli Žeberkové, kteří museli panství z důvodu vysokých dluhů prodat. V roce 1517 získávají panství Šlikové.

Od nich v r. 1655 kupují Planou Sinzendorfové a po vymření rodu v roce 1822 dědictvím nabývá velkostatek Josef Nostitz-Rieneck. Za předmnichovské republiky byl v držbě Josefa Nostitze, pocházejícího však už z Nostitzké větve sokolovské.

Největší část panství, polesí Žďár o výměře 1167 ha porostní půdy, koupili v roce 1933 Werner a Alfréd Rinkesovi a spojili ho s částí polesí Výšina z tachovského panství. V roce 1945 bylo Rinkesům polesí zkonfiskováno.

První hospodářský plán úpravy lesů je z let 1834 – 1835. Vyhotovil ho nadlesní panství Trpisty Jan Ratzka, nadlesní panství Planá - Kočov Cajetan Tschuschner a lesní inženýr téhož panství Karel Polak (LANGÁŠ, 2007).

Podle zachovaného všeobecného popisu bylo polesí Planá obhospodařováno v 60 a 50letém obmýtí a například v polesí Hochwald s bukovými porosty převážně ve 120letém obmýtí (LANGÁŠ, 2007).

Pro období 1879 – 1889 byla vypravována hospodářská osnova pro všechna plánská polesí. Autory této osnovy byli lesní „geometři“ Knorr, Černoch a Kubát. Většinou se jednalo o 80leté obmýtí a lesy byly zařazeny do tří hospodářských skupin (LANGÁŠ, 2007).

Další hospodářský plán pro období 1889 – 1899 vypracoval lesní rada Miklitz. Obmýtí i rozdělení do hospodářských skupin zůstalo stejné jako v předcházejícím období (LANGÁŠ, 2007).

Z období 1899 – 1908 se zachoval jen lesní hospodářský plán polesí Žďár – Hochwald, kde byly lesy rozděleny do dvou hospodářských tříd – jehličnaté s obmýtím 80 let a bukové s obmýtím 100 let (LANGÁŠ, 2007).

Také na panství Planá se těšila myslivost zvláštní přízni. Z historických spisů se dochovala zmínka o honech na medvědy a vlky okolo roku 1600. Ještě v roce 1658 – 1673 žil v plánských lesích medvěd, vlk a rys.

Někdy okolo roku 1866 byla postavena obora na polesí Žďár – Hochwald a další obora pro daňčí zvěř vznikla v roce 1858 na polesí Nahý Újezdec.

Jelení zvěř se v letech 1824 – 1830 na tomto panství nevyskytuje, což je patrné ze záznamů, kde není uveden žádný odstřel této zvěře. V letech 1842 – 1850 se pak loví již každoročně. K navýšení počtu jelení zvěře jistě přispěla již zmíněná obora na polesí Žďár. Také se v historických pramenech píše o velkých škodách způsobených loupáním zvěře v oborách.

Srnčí zvěř se zde vyskytovala hojně, zajecí zvěř však značně kolísala, v některých letech byl odstřel jen 100 kusů a jindy přesahoval až přes 1000 kusů. Počet odstřelených koroptví se pohyboval zhruba kolem několika desítek až stovek, ale v letech 1904 – 1905 bylo složeno až přes 3000 kusů.

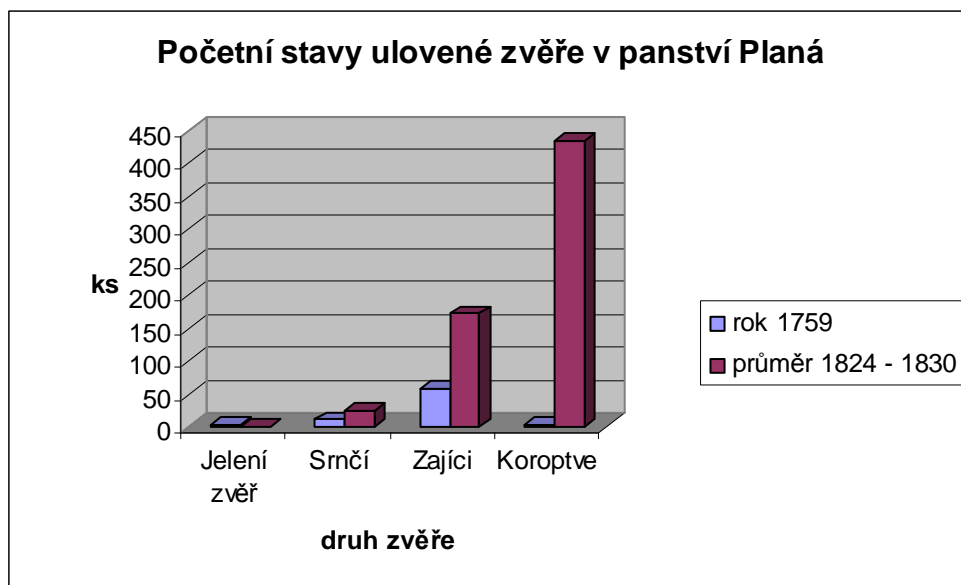
V tomto panství se vyskytoval také sporadicky tetřev, tetřívka, jeřábek a bažant, který se tady začal chovat od roku 1887. Je zde lovena i kachna, která tady mohla být velmi častá pro velký počet rybníků. Odstřel muflonů je zaznamenán až v roce 1932.

tabulka 12: Početní stavy ulovené zvěře na panství Planá

<i>Rok</i>	<i>Jelení zvěř</i>	<i>Srnčí zvěř</i>	<i>Zajíci</i>	<i>Koroptve</i>
1759	4	11	57	3
průměr 1824 - 1830	0	26	172	435

Zdroj: MINISTR, 1971 – upraveno

Početní stavy ulovené zvěře jsou zaznamenány jen v roce 1759, dále jsou sice uvedeny ulovené kusy zvěře, ale je to v souhrnu z období let 1824 – 1830, kdy bylo na plánském panství uloveno 156 kusů srnčí zvěře, 1 032 zajíců a 2 612 koroptví. V tabulce 12 i v grafu 9 je uveden průměr odstřelené zvěře za 6 let.

graf 9

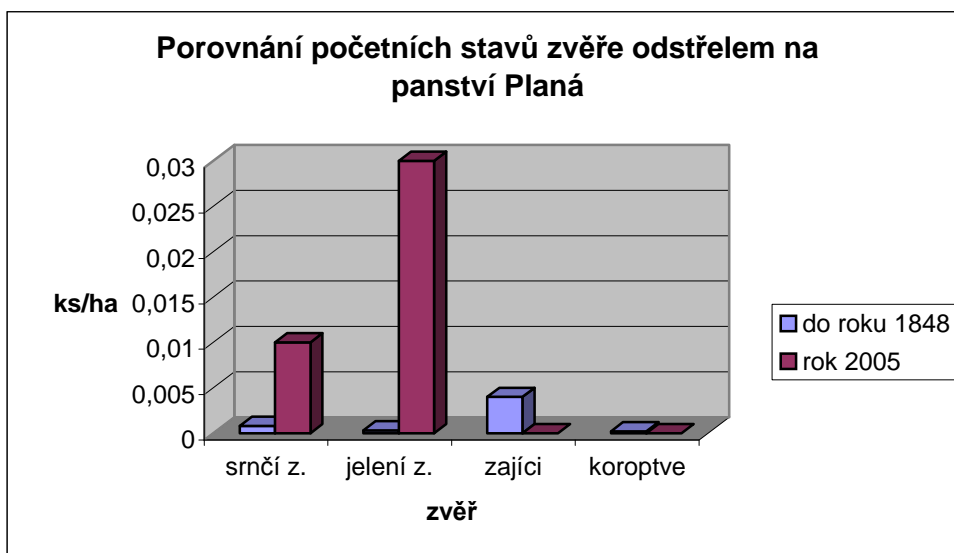
Ze znázorněného grafu vyplývá, že se celkový stav zvěře za 70 let vývoje zvýšil nejvíce u koroptví, kde se jedná o zvýšení až o 430 kusů.

tabulka 13: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Planá

Název panství	Výměra [ha]	Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (do roku 1848)		Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 2005)	
		Srnčí zvěř	Jelení zvěř	Zajíci	Koroptve
Planá	13 427	0,0008	0,0003	0,01	0,03
		0,004	0,0002	0	0

Zdroj: MINISTR, 1971; OŽP Tachov

U zvěře spárkaté došlo opět v roce 2005 k navýšení odstřelených kusů stejně tak, jako je tomu na ostatních panstvích.

graf 10

V porovnání s rokem 2005 je vidět, že početní stavy ulovené zvěře se zvýšily jak u srnčí zvěře, tak i u jelení zvěře, kde je tomu dokonce o 100 násobek.

4. 1. 6. Panství Chodová Planá

Panství Chodová Planá se vytvořilo kolem tvrze, která počátkem 13. století patřila patrně k tepelskému klášteřu. Za Karla IV. drželi majetek Švamberkové, počátkem 15.století jeho část opět tepelský klášter. Poté v 15. století drží statek Kocové a od roku 1535 Pflugové z Rabštejna.

Po zabavení majetku Pflugům je v roce 1558 Chodová Planá prodána králem Ferdinandem a mění několikrát majitele. Za působení Zikmunda Haimhausena došlo k největšímu rozkvětu Chodové Plané, byl vybudován nový zámek, barokní kostel, Zikmund podniká v rybářství a v pivovarnictví, nejstarší zmínka o pivovaru je z roku 1573.

V roce 1793 po jeho smrti přechází dědictvím do rodu hrabat Berchemů, kteří ho drží až do konfiskace v r. 1945.

V roce 1828 vydává Kajetán Berchern Haimhausen, syn Zikmunda Haimhausena, pro své nadlesní obsáhlou instrukci, kde je kladen důraz zejména na

dodržování předepsaných těžeb, byly možné i změny, ale ty povolovala pouze vrchnost (LANGÁŠ, 2007).

Řádné hospodaření ve všech lesích měl na starosti nadlesní, který o všem vedl záznamy a sám stanovoval plán roční těžby, dále dohlížel na lesní dělníky, pozornost věnoval hlavně hmyzím škůdcům a také klíčivosti lesního osiva.

První zmínky o myslivosti na panství Chodová Planá jsou z roku 1690. Zvěř byla většinou zkonsumována vrchností nebo byla odprodána.

Byla tu lovena zvěř jelení, srnčí, černá, lišky, koroptyve, zajíci, jeřábci i kachny. Podobně jako na jiných panstvích dochází i tady počátkem 19. století k likvidaci jelení zvěře a počátkem 90. let mizí úplně. V historických záznamech se píše v instrukci z roku 1828 o nařízení nadlesnímu, aby vynaložil všechnu sílu k navýšení zvěře, které je nedostatek. Škodná měla být intenzivně hubena, lov užitkové zvěře mohl být jen na honech schválených vrchností a jinak mohl provádět lov užitkové zvěře jen nadlesní podle příkazu vrchnosti. V době nouze musel podávat lesní personál zvěři dostatečné množství sena a zrní.

Značné škody působili i pytláci, kteří byli stíháni lesním personálem, který dostával za dopadení pytláků zvláštní prémie.

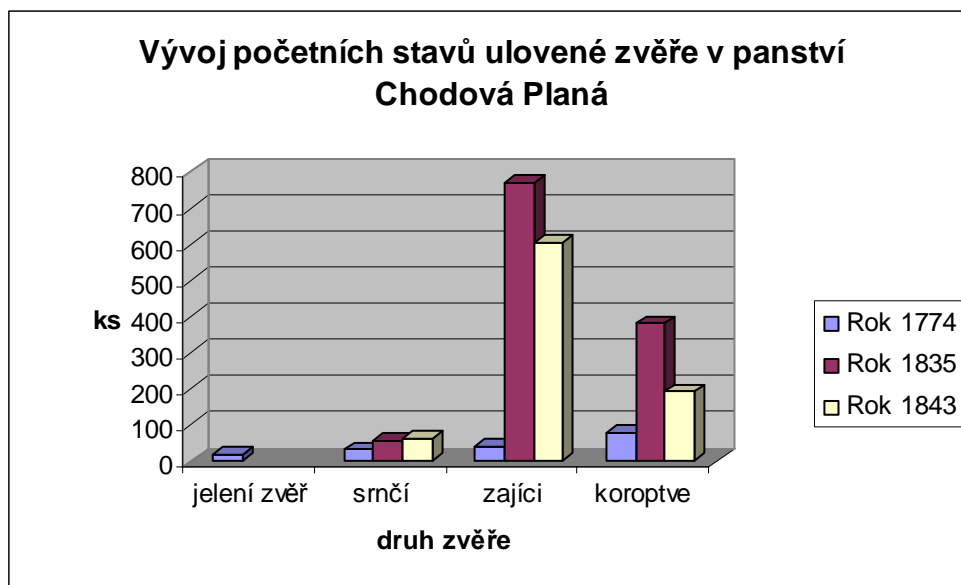
V poslední třetině 19. století dosahuje myslivost na panství největšího rozmachu. Pravděpodobně zde byla zřízena obora na vysokou a bažantnice. Pokud zde byla opravdu zřízena obora na vysokou zvěř, je tedy otázkou, proč na počátku 19. století nebyla ulovena žádná jelení zvěř, jak může být patrné z tabulky 14.

tabulka 14: Porovnání početních stavů ulovené zvěře na panství Chodová Planá

<i>Rok</i>	<i>Jelení zvěř</i>	<i>Srnčí zvěř</i>	<i>Zajíci</i>	<i>Koroptyve</i>
1774	20	32	40	79
1835		55	771	381
1843		64	605	192

Zdroj: MINISTR, 1971 – upraveno

Tabulka 14 ukazuje, že nebyla počátkem 19. století ulovena žádná jelení zvěř, podobně jako na ostatních panstvích. Na přelomu 18. a 19. století dochází k navýšení ulovené zvěře zvláště drobné, která ale během 8 let opět klesá.

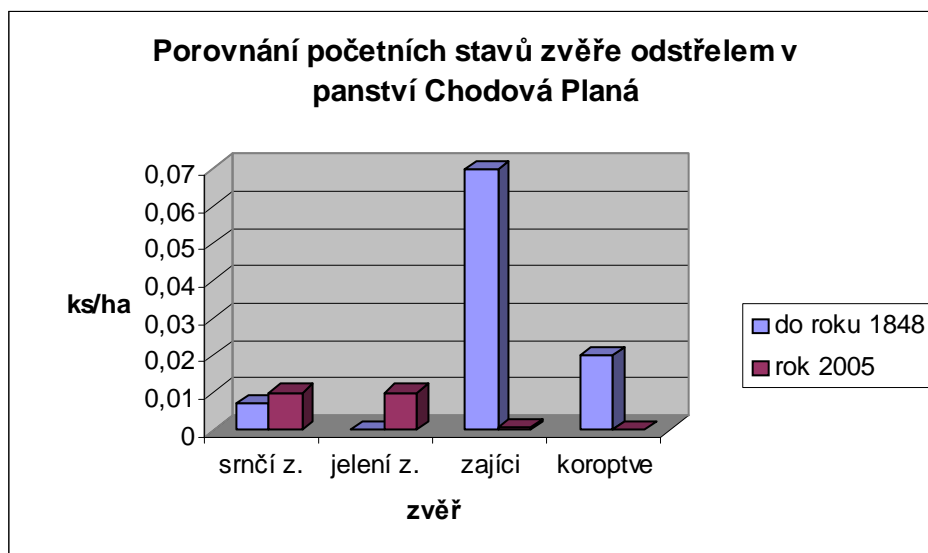
graf 11

Z grafu je pro lepší znázornění vidět, že se nejvíce zvedly počty ulovených zajíců i koroptví v roce 1835 a po necelých 8 letech, v roce 1843, se snížily u zajíců o 170 kusů a téměř o polovinu u koroptví. Početní stavy ulovené srnčí zvěře se nějak zvlášť nemění, naopak je vidět mírné zvýšení v každém sledovaném roce.

tabulka 15: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Chodová Planá

Název panství	Výměra [ha]	Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (do roku 1848)		Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 2005)	
		Srnčí zvěř	Jelení zvěř	Zajíci	Koroptve
Chodová Planá	8 572	Srnčí zvěř	0,007	Srnčí zvěř	0,01
		Jelení zvěř	0	Jelení zvěř	0,01
		Zajíci	0,07	Zajíci	0,0006
		Koroptve	0,02	Koroptve	0

Zdroj: MINISTR, 1971; OŽP Tachov - upraveno

graf 12

V porovnání vývoje ulovené zvěře v minulosti se současností se početní stavy odstřelené zvěře u srnčí zvěře příliš neliší. Na počátku 19. století nebyl u jelení zvěře zaznamenán žádný úlovek. Chodová Planá spolu s panstvím Cheb jsou jediná panství z celého sledovaného území, kde je v roce 2005 odstřel zajíců. Rozdíl mezi početními stavy ulovených zajíců je samozřejmě ale vysoký.

4. 1. 7. Panství Kynžvart

Panství Kynžvart vytvořilo se okolo hradu Kynžvart, postaveného patrně již koncem 12. století. První jeho majitelé, Tutové z Kynžvartu, se připomínají v roce 1287. Území měnilo často majitele a v r. 1534 se dostává do zástavy rodiny Pflugů z Rabštejna, kterým je však zabaven a zastaven Švamberkům (roku 1558) a po nich Zedwitzům.

Po bitvě na Bílé hoře bylo panství prodáno roku 1623 svobodným pánům Metternichům, kteří majetek přikoupením rozsáhlých statků značně zvětšili. Pozemkovou reformou za předmnichovské republiky bylo z majetku o rozloze 5560 ha lesů zabráno 2230 ha a v roce 1945 byl Pavlu Metternichovi – Winneburgovi zbytek lesů zkonfiskován.

Do konce 18. století byla myslivost na kynžvartském panství významným odvětvím lesního hospodářství. Z historických záznamů je patrné, že v roce 1623 na

panství žila zvěř jelení, srnčí, černá, zajíci, vlci, lišky a z pernaté zvěře koroptev, tetřev, tetřívka, jeřábek i kachna. Na panství se občas vyskytoval také medvěd, bobr, rys a bažant. V roce 1787 vznikla obora na polesí Valy, kde byla jak zvěř daňčí tak i jelení. Zřízením obory byla jelení zvěř na ostatních polesích téměř zlikvidována. V 60. letech 19. století se pravděpodobně v oboře polesí Valy chovaly tzv. stepní ovce, lze se domnívat, že se jednalo o první chov muflonů.

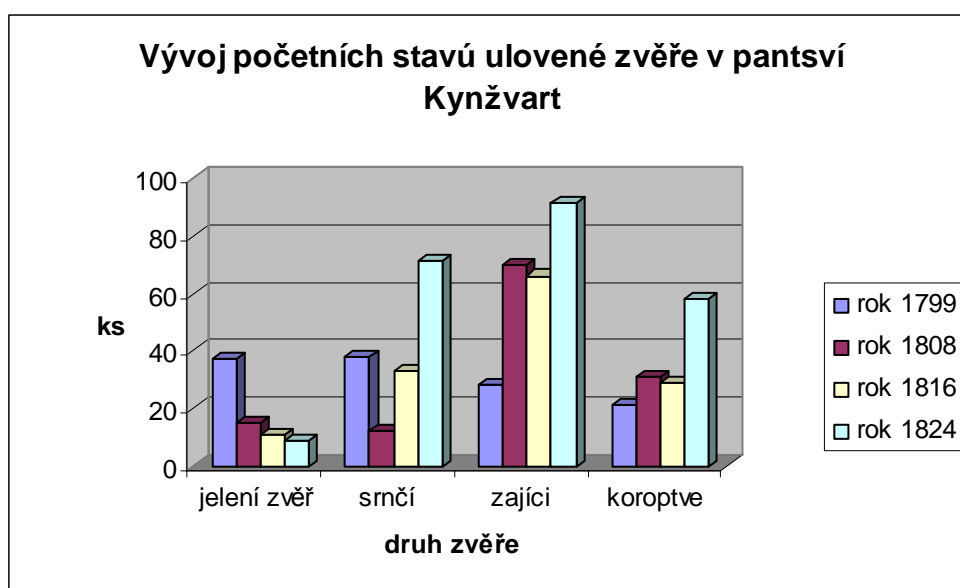
Ještě v polovině 17. století se vyskytovali na tomto území vlci, jejichž kůže museli myslivci odevzdávat.

tabulka 16: Početní stavy ulovené zvěře na panství Kynžvart

<i>Rok</i>	<i>Jelení zvěř</i>	<i>Srnčí zvěř</i>	<i>Zajíci</i>	<i>Koroptve</i>
1799	37	38	28	21
1808	15	12	70	31
1816	11	33	66	29
1824	9	71	91	58

Zdroj: MINISTR, 1971 - upraveno

Ani panství Kynžvart se neubránílo postupné likvidaci jelení zvěře, je to patrné z tabulky 16, kdy počty ulovené jelení zvěře pomalu klesají. Srnčí zvěř naopak v jednotlivých sledovaných letech přibývá, kromě roku 1808, kdy početní stavy ulovené zvěře klesly o jednu třetinu, v roce 1808 ale opět stouply. Zvyšují se i početní stavy ulovené drobné zvěře.

graf 13

Z grafu je názorně vidět, jak se jednotlivé počty ulovené zvěře zmenšují u jelení zvěře a naopak u ostatních druhů zvěře se rok od roku zvyšují.

Porovnání početních stavů zvěře odstřelem z let 1848 a 2005 u panství Kynžvart bohužel není, protože se mi nepodařilo sehnat všechny údaje z jednotlivých současných honiteb ležících právě na území bývalého panství Kynžvart. Lze se pouze domnívat, že počty odstřelené zvěře by byly obdobné jako u ostatních panstvích.

4. 1. 8. Panství Cheb

Chebsko bylo ve svých počátcích zcela německé a k české koruně bylo připojeno až v roce 1322. Samostatné město Cheb vzniklo na staré obchodní cestě ze středního Německa do Prahy. Držitelé města Cheb například králové Rudolf I., Václav II. a Jindřich VIII., udělali z Chebu zbohatlé a mocné město.

Lesní panství města Cheb začalo vznikat po rozpadu tzv. říšského lesa, kde chebští drželi po dlouhá léta lesmistrovský úřad, náhlou koupí okolních lesů od r. 1398. Majitelem bylo město Cheb.

Chebský lesní řád informoval o hospodaření v lesích už ve 14. století. Lesy byly již v té době značně dotčeny lidskou činností. O obnovu lesa se nikdo nestaral, pouze za krádež dříví byly udělovány tresty.

První počín k úpravě lesů bylo zmapování lesů nadlesním Janem Ondřejem Ruxteschlem v roce 1712. V roce 1815 zadalo město Cheb vyhotovení systematizace lesů nadlesnímu J. N. Soudnému. Polesí bylo rozděleno do tří oddělení, z nichž první mělo 100leté obmýtlí, druhé a třetí 80leté obmýtlí.

Již od roku 1460 je v chebských městských knihách zmínka o myslivosti, kde je psáno o honech na medvědy. Z těchto knih je také patrné, že honů se účastnili měšťané a myslivci jim jen pomáhali.

Péče o zvěř byla patrná již z roku 1725, kdy bylo na toto panství posláno 15 živých koroptví z panství Kynšperka.

Podle chebské radní knihy z let 1739 – 1740 byly na Chebsku pořádány velké hony na černou zvěř, ale v 70. letech 18. století je tato zvěř na Chebsku zcela vyhubena.

Na počátku 40. let 18. století se zde lovila ještě zvěř jelení, srnčí, zajíci, koroptve, tetřevi, tetřívci, jeřábci a lišky. V polovině 18 století dochází ke změnám městského hospodářství a celá městská honitba je propachtována. Stav zvěře v důsledku propachtování se snížil a je složen většinou ze zajíců a koroptví, srnčí zvěř je vzácná.

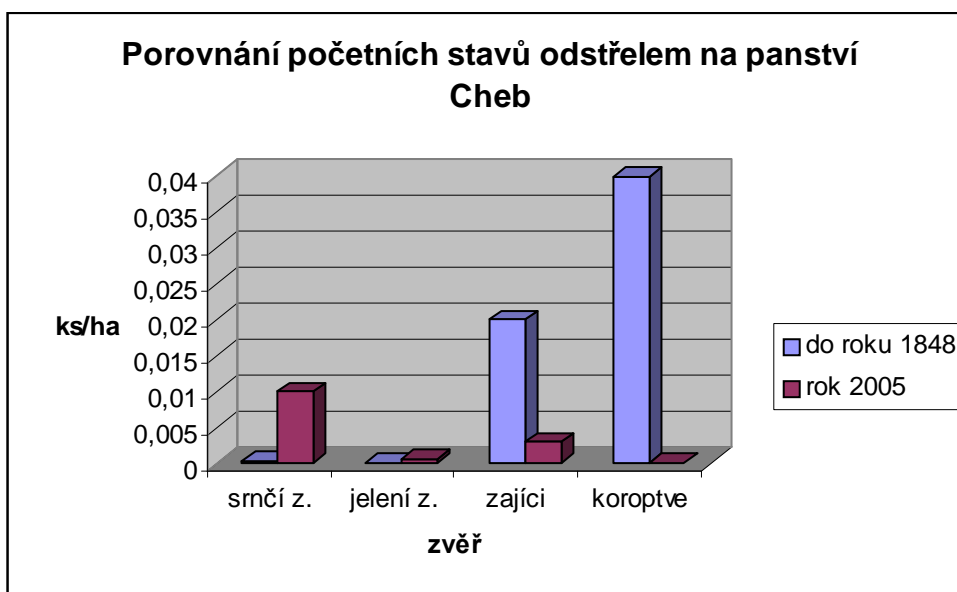
Rok 1848 přinesl i na toto panství neutěšené poměry do myslivosti. Roční odstřel v roce 1856 vykazuje 1 srnce, 9 zajíců a 1 lišku.

tabulka 17: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Cheb

Název panství	Výměra [ha]	Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (do roku 1848)		Počet zvěře [ks. ha ⁻¹] (rok 2005)	
Cheb	29 699	Srnčí zvěř	0,0004	Srnčí zvěř	0,01
		Jelení zvěř	0,00003	Jelení zvěř	0,0006
		Zajíci	0,02	Zajíci	0,003
		Koroptve	0,04	Koroptve	0

Zdroj: MINISTR, 1971; OŽP Cheb – upraveno

V tabulce 17 je vidět početní stav ulovené zvěře na panství Cheb. U zvěře srnčí došlo k vysokému nárůstu odstřelených kusů. Jak již bylo v předchozím odstavci uvedeno, byla zde dříve srnčí zvěř vzácná.

graf 14

Z grafu je patrné v porovnání s rokem 2005 výrazné zvýšení počtu ulovené srnčí zvěře, u jelení zvěře jen mírné. Můžeme si všimnout, že v roce 2005 je dokonce zaznamenán i odstřel zajíců, v porovnání s 2. polovinou 19 století se jedná ale o značný pokles.

4. 2. Ostatní původní zvěř, která se vyskytovala na území CHKO Český les

4. 2. 1. Prase divoké

Ve starších dobách byla černá zvěř v historických dokumentech zmiňována jen zřídka a na konci 18. století a na začátku 19. století úplně prase divoké zmizelo. Znovu se objevilo až na přelomu 19. a 20. století (ŘEPA, 2005). Údaje o početních stavech a odstřelu se nedochovaly.

Černá zvěř činila velké škody zemědělcům na polích. Teprve za vlády Marie Terezie (rok 1766 a 1770) a následně za jejího syna Josefa II. (rok 1786) byly vydány patenty, na jejichž základě byla černá zvěř ve volnosti vystřílena a odchytána a nadále chována pouze v oborách (HROMAS, 2000). Tyto patenty dovolovaly každému, kdo zastihl černou zvěř mimo oboru, aby ji lovil. Patent zároveň obsahoval ustanovení o náhradě škody způsobené divočáky (WOLF, RAKUŠAN, 1977).

4. 2. 2. Liška obecná

O lišce nebylo v historických dokumentech příliš zmínek, jen na některých panstvích byl zaznamenáván odstřel (ŘEPA, 2005).

V dřívějších dobách nebyla liška považována za škodnou zvěř. Lovila se pro cennou kožešinu, která se většinou musela odevzdávat pánům (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

O početních stavech lišky je zmínka na panství Planá, kde bylo prodáno v roce 1696 6 liščích kožešin, kolik ale bylo opravdu ulovených kusů této zvěře celkem historické dokumenty neuvádí.

4. 2. 3. Medvěd hnědý

V historických pramenech byl výskyt medvědů zaznamenáván pravidelně, ale přesné početní stavy uvedeny nejsou. Převážně sem přecházeli z Bavorska.

V 18. století medvědů ubylo, jak je patrné ze zpráv o úlovcích. Poslední medvěd byl pravděpodobně uloven lesním personálem hraběte Stadionu u Chodova v roce 1857. Ve druhé polovině 19. století se v Českém lese nevyskytoval (ŘEPA, 2005).

Medvěd byl považován za škodnou zvěř, ze které se ale také získala cenná kožešina a zvěřina. Po jeho ulovení se vyplácelo zástřelné (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

4. 2. 4. Vlk obecný

V dávné historii býval vlk v Českém lese dost hojný. O vlčích kůžích a zástřelném za vlka se psalo v historických pramenech velmi často, nikoliv však o jeho konkrétních odstřelech. Ještě na počátku 19. století se zde vlk vyskytoval. Pak o něm nebyla dlouho žádná zmínka, až kolem roku 1906 byly opět nalezeny stopy na Tachovsku (ŘEPA, 2005).

Vlk byl považován stejně jako medvěd za škodnou zvěř, která byla postrachem nejen zvěře, ale i tehdejšího obyvatelstva. Nejpoužívanější prostředek k odchytu vlků byly tzv. vlčí jámy (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

4. 2. 5. Rys ostrovid

Poslední rys byl v Českém lese uloven v roce 1830 na Domažlicku. Pak všechny údaje o rysovi ustávají a lze tedy předpokládat, že rys z Českého lesa vymizel (ŘEPA, 2005). Početní stavy ulovených rysů se v historických dokumentech neuvádí.

Rys byl označován spolu s medvědem a vlkem za škodnou zvěř, a proto byl často pronásledován. I z rysa byla velmi cenná kožešina (MARTAN, HOLEČEK, PODOLÁK, 1991).

4. 2. 6. Tetřevovití ptáci

V Českém lese se hojně vyskytoval tetřívěk obecný, tetřev hlušec a jeřábek lesní. Tetřívěk byl vždycky na tomto území velmi hojný a i historické záznamy zaznamenávaly četné odstřely tetřívka. Například početní stavy Četná tokaniště se vyskytovala na Tachovsku a na Přimdecku (ŘEPA, 2005).

Tetřev byl vždycky „obyvatelem“ hlubokých lesů v Českém lese (ŘEPA, 2005).
Početní stavy

Jeřábek je nejmenší ze třech zmiňovaných lesních kurů, který žije velmi skrytě, a proto je také velice obtížně zjistitelný jeho výskyt (ŘEPA, 2005). Pouze v panství Planá se dochovaly početní stavy, ale bez konkrétních časových údajů. Lze odhadovat, že na konci 18. století a počátku 19. století se odstřel tetřeva a jeřábka pohyboval 1 – 2 kusy za rok, u tetřívků byl roční odstřel 1 – 10 kusů za rok.

Informace o početních stavech a lovu na ostatních panstvích jsou velmi sporadické.

5. DISKUSE

5. 1. Faktory ovlivňující početní stavy zvěře

Vývoj početních stavů zvěře v jednotlivých honitbách byl závislý na mnoha faktorech, které buď navyšovaly nebo snižovaly početní stavy ulovené zvěře. Dnes už nemůžeme s určitostí říct, co onen růst či úbytek zvěře způsobil.

Početní stavy zvěře závisely také na zájmu majitele jednotlivých panstvích o myslivost, na stavu dravé zvěře a na intenzifikaci chovu v oborách.

V dalších podkapitolách jsou uvedeny faktory, které mohly ovlivnit početní vývoj zvěře ve sledovaném území.

- 1) Ubývání lesních ploch
- 2) Hospodaření v lesích
- 3) Počet přirozených nepřátel
- 4) Pytláctví
- 5) Vznik obor
- 6) Používání střelných zbraní

5. 1. 1. Ubývání lesních ploch

První zásahy ze strany člověka do struktury lesů souvisejí se zakládáním sídel. Lidé potřebovali získat stavební plochu a zemědělskou půdu. První zmínky jsou již z 12. století, kdy byly lesy „klučeny“ a těženy v okolí Plané. Lesy v okolí Plané byly později narušovány těžbami pro důlní účely. Ubývání lesní plochy z důvodu osídlování je ještě na konci 17. století.

S rozvojem sklářského průmyslu a se vznikem železných hamrů ubývají lesy markantněji, aniž by se někdo staral o obnovu lesa.

Velké plochy pohraničních lesů byly svěřeny se svolením vrchnosti do rukou tzv. lesních domkářů. Zejména se s nimi setkáváme na Tachovsku, kde pohraniční lesy majitelům nic nevynášely, a proto je osazovali lesními domkáři, kteří tu od počátku 17.

století klučili lesy a zakládali osady. Ti, s obyvateli již dříve založených sídlišť, měli v lesích rozsáhlá práva pastvy, braní hrabanky i dřeva, která tu v pozdější době hodně narušovala řádné lesní hospodaření. Lesní domkáři vždy odváděli vrchnosti na Hromnice určité dávky v hotovosti, obilí a slepicích.

I když lesní plochy ubývalo vlivem „lesních domkářů“, na početních stavech ulovené zvěře se to výrazně neodrazilo. Zvěř ještě měla dostatek prostoru v jiných lesích, kam se mohla přesunout.

Pastva dobytka, hrabání hrabanky a těžba rašeliny působila další škody na lesních kulturách. I když byly tyto činnosti vedlejším příjmem lesní těžby, zasáhly významně do narušení lesního společenství. K ostatním lesnickým činnostem patřila těžba pryskyřice a výroba popela.

Lesní plochy ubývaly nejen vlivem zásahů člověka, ale i vlivem přírodních kalamit. Značné škody způsobily vichřice, lesní požáry a mráz. Sněhové převisy a ledovka jsou zmiňované v panství Tachov na počátku 20. století a více ohrožují lesní porost než vítr. I vichr způsobil v tomto panství značné škody v letech 1868 a 1870. Po těchto polomech začal působit kůrovec, ale byl včas zlikvidován. Po polomu v roce 1927 se rozmnožil tak, že začal napadat i zdravé stromy.

Na Chebsku je první zmínka o kůrovci v roce 1728, kdy nadlesní Ruxteschl, který ještě neznal biologii toho škůdce a nedokázal pochopit, proč jsou napadány jen smrkové porosty, si vysvětloval kalamitu tím, že na lesy padla škodlivá rosa, která způsobila hnití šťáv, ve kterých pak vyrostli škodliví červi, a protože se zrodili ze smrkové šťávy, nemohli napadnout jiné stromy.

5. 1. 2. Hospodaření v lesích

S narůstající potřebou dřeva a tím i stoupající těžbou vzniká i nutnost obnovy lesa a potřeby vnést do hospodaření v lesích i určitý systém. Počátky hospodářské úpravy lesa byly motivovány obavami před nedostatkem dřeva, tj. zajištění vyrovnané a nepřetržité těžby dřeva. Z počátku byla založena na dvou základních principech – na ploše a stáří porostu. Později přejímá hospodářská úprava lesů za základ nejdůležitější prvky těžby a obnovy lesa, tj. zásobu dřeva a přírůst (LANGÁŠ, 2007).

Potřeba dřeva, kterého bude dostatek zapříčinilo, že se pozměnila struktura lesa. Využívalo se rychleji rostoucích dřevin, které mohly poskytnout brzy kvalitní dřevo. Započalo se převážně se smrkovými sazenicemi, které brzy přeměnily lesy v převážně monokulturní charakter.

Shrnutím předcházejících podkapitol 5. 1. 1. a 5. 1. 2. lze říci, že v hospodářsky využívaných lesích ubývá zvěře a dále k tomuto úbytku jistě přispěly kalamity, ať už způsobené povětrnostními podmínkami či hmyzími škůdci. I když se úbytek ulovené zvěře markantně neprojevil ve sledovaném období, lze předpokládat, že vlivem změny pestré struktury na monokulturní charakter se úbytek projevil až za delší čas.

5. 1. 3. Snižování početních stavů přirozených nepřátel

Aby zůstal zachován či se zvýšil počet převážně jelení zvěře, vydala se na jednotlivých panstvích nařízení o likvidaci predátorů. Měly se odstranit populace medvědů, vlků a rysů.

Na medvědy se pořádaly hony nebo se chytali do velkých pastí, medvědíh želez. V nejednom historickém spisu se píše o tzv. zástřelném, taxa za uloveného medvěda, rysa nebo vlka.

Vlk, který žije ve smečce, nebyl snadno polapitelný, a proto byl loven pomocí různých nástrah, jako byly vlčí zahrádky a vlčí tenata, nebo se používaly jámy s živou kořistí.

Rys se počátkem 19. století na území Českého lesa nevyskytoval, už byl zřejmě zcela vyhuben.

5. 1. 4. Revoluční rok 1848

Zrušení panské roboty, vyvázání selské půdy z poddanství, zrušení práva myslivosti na cizím pozemku, zrušení myslivecké robotní povinnosti, vznik obecních honiteb a mnoho dalších uvolnění přinesla revoluce v roce 1848.

Většina poddaných ale zůstávala u vrchnosti, protože neměla na tzv. výkup, kterým měla být uhrazena škoda za jejich odchod (ANONYMUS 6).

Revoluce však měla za následek především uvolnění morálky venkovského lidu. Dříve občasné utajované pytláctví se stalo běžným jevem, který již nebylo zapotřebí skrývat před hajnými či vrchností. Chudí se obohacovali o zdroj potravy, jiným to naopak přinášelo uspokojení z nenaplněné lovecké vášně. Většinou se ale píše o tragických koncích při potlačování pytláctví, kdy pytlák či celá pytlácká tlupa zavraždila hajného nebo naopak

O vlivu revolučních událostí na myslivost píše STOLAŘÍK (1980) ve svém elaborátu Historie lesů, o silném pytláctví na všech velkostatech v Českém lese, kdy si sami měšťané lovili zvěř. Například tachovský starosta nařídil členům národní gardy, že nesmí nosit pušky a lovit zvěř. Pro zklidnění situace pak uspořádal před Sv. Václavem pro měšťany hon na zajíce, aby se mohli zásobit zvěřinou na posvícení.

Je tedy potom otázkou, zda početní stavy zvěře odpovídají skutečnému stavu ulovené zvěře. Někdy se dokonce odhaduje, že pytláci ulovili až 3x více zvěře než oprávnění lovci.

5. 1. 5. Obornictví

Vlivem zmenšování ploch lesa pro jeho hospodářské využití se zmenšoval početní stav zvěře. Jednalo se převážně o zvěř jelení, která z lesů postupně mizela. Později byla snaha zabránit škodám, které působila zvěř na polích. To vše vedlo k tomu, že se začalo se stavbami obor, kde bylo o jelení zvěř důsledně pečováno. Pestré krmivo představovala letnina, jadrné krmivo a samozřejmě seno. Vznik obor zajistil dostatečný počet zvěře pro uspokojivý výsledek lovu.

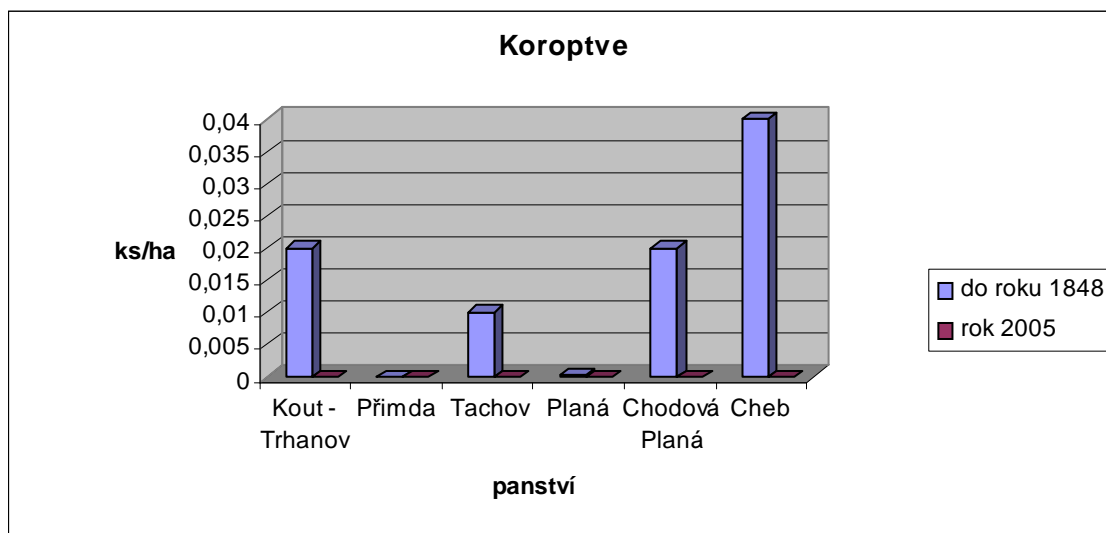
Se stavbami se začalo již koncem 17. století. Z dochovaných materiálů se píše o oboře v Horšově, Valy na Kynžvartském panství, Diana u Přimdy, Žďár, Buchwald v panství Planá či o oboře v Chodové Plané.

5. 1. 6. Rozvoj střelných zbraní

Rozvoj střelných zbraní jistě také ovlivnil množství ulovené zvěře, která se tak stala snazší kořistí. A hony mohly být mnohem intenzivnější a poskytovaly vyšší počty ulovené zvěře.

5. 2. Zvěř v minulosti a v dnešní krajině

5. 2. 1. Koroptev polní

graf 15

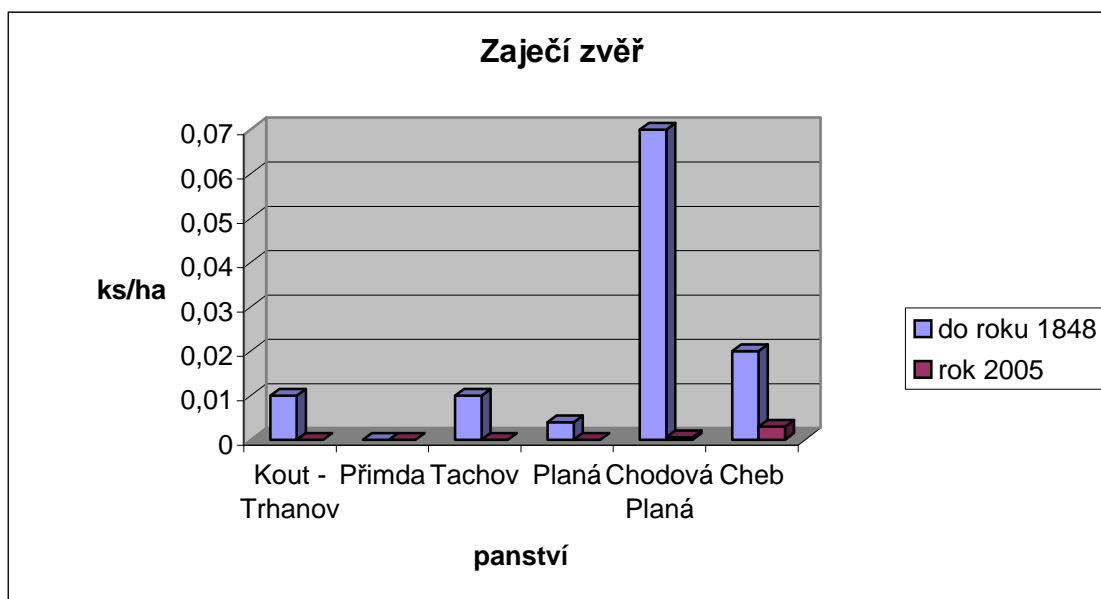
Dříve byly koroptve velmi hojným „obyvatelem“ Českého lesa. Největší počty ulovených koroptví byly v panstvích Cheb, Chodová Planá, Kout – Trhanov a Tachov. Na panství Přimda se jistě také koroptve vyskytovaly, i když v historických dokumentech nebyly žádné počty ulovených koroptví uvedeny.

Koroptev je dnes považována za ohrožený druh. Z dnešní intenzivně hospodářsky využívané krajiny zmizela zeleň, a proto nemůže nabídnout koroptvím tak vhodné podmínky pro život, jaké měly v době dávno minulé. Další veliké škody na kuřatech činí černá zvěř a lišky, které zničí celé hnízdo.

Jak píše KUČERA (2000) je koroptev pták zemědělských kultur od nížin do pahorkatin asi do nadmořské výšky 500 – 600 m n. m. Má rád rozmanitost polních kultur, hojnost mezí, křovin a náspů, které jí poskytují dobrý úkryt a orientaci.

Pokud tedy nebudou tyto podmínky splněny, nelze očekávat, že se početní stavy koroptví u nás zvýší.

5. 2. 2. Zajíc polní

graf 16

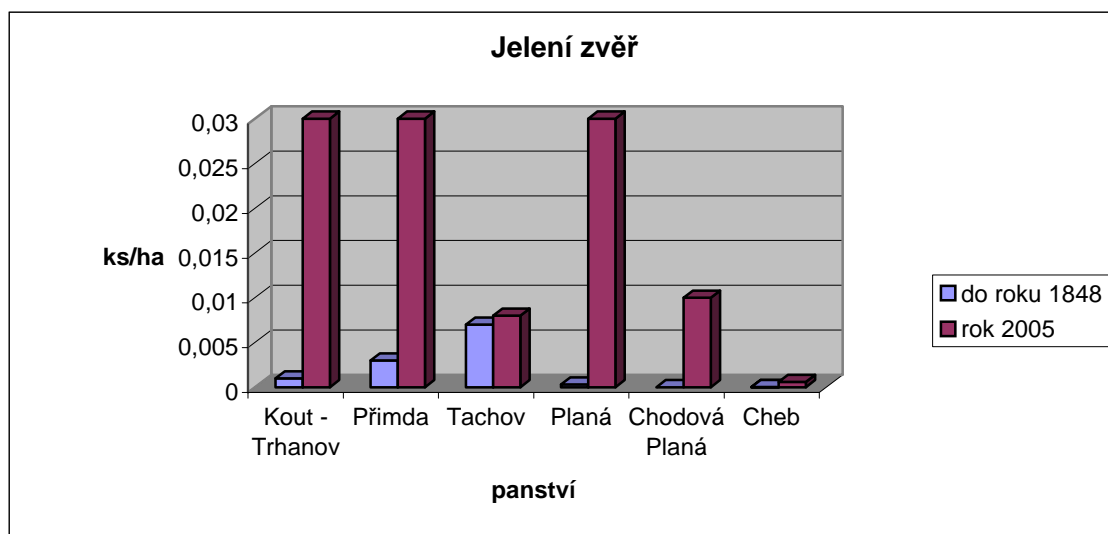
Největší stavy ulovených zajíců byly zaznamenány na panstvích Chodová Planá, Cheb, Kout – Trhanov a Tachov. Na panství Přimda nebyly opět počty ulovené zvěře zmiňovány.

Stejně jako u koroptví je i dnes u zajíců zaznamenán značný pokles početních stavů ve sledovaných území. Příčinou je také změna charakteru dnešní krajiny, kde jen stěží zajíc nalezne pastevně bohaté útočiště s remízky a potřebný klid.

Další škody, zejména na mláďatech, způsobují vysoké početní stavy prasete divokého a lišky obecné.

V roce 2005 byl zaznamenán odstřel zajíců jen na území dvou bývalých panství, a to Cheb a Chodová Planá.

5. 2. 3. Jelen evropský

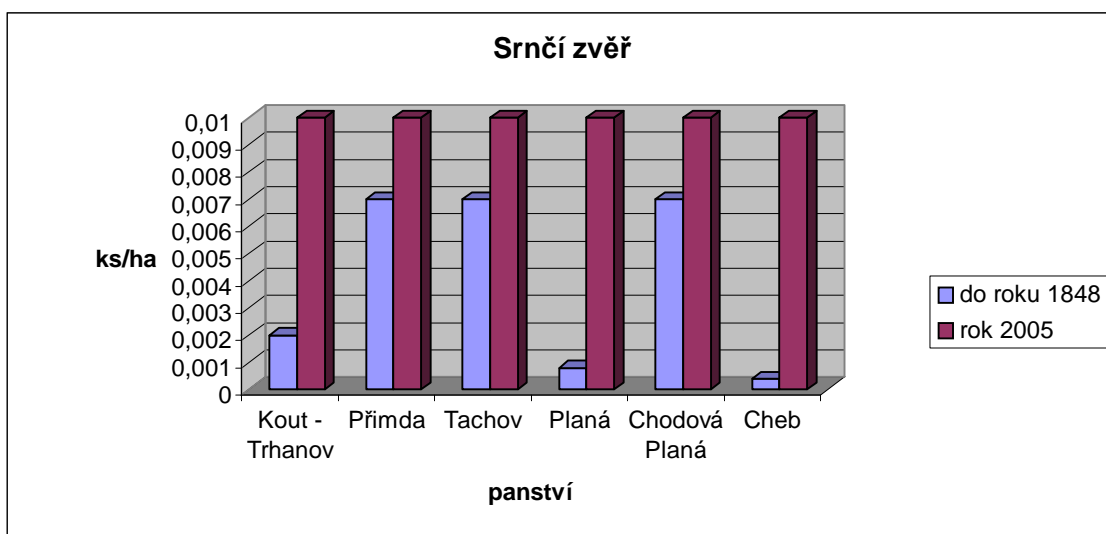

graf 17

Jelení zvěř byla už v dávných dobách považována za královskou a vždy stála v popředí zájmu vrchnosti. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, u zvěře jelení došlo v polovině a ke konci 19. století ke značnému poklesu chované jelení zvěře ve volnosti, na některých panstvích dokonce k úplné likvidaci, jako v panstvích Chodová Planá a Cheb. Nejvyšší úlovky této zvěře byly na Tachovsku a v okolí Přimdy.

V dnešní době jsou opět odstřely této zvěře vysoké. Na rozdíl od drobné zvěře se dokázala jelení zvěř adaptovat. V některých oblastech činí jelení zvěř škody na lesních porostech. Většinou jsou ale jen tam, kde není dostatek přirozené potravy. Škody jsou i na zemědělských porostech, které jim poskytují bohatou potravní nabídku.

5. 2. 4. Srnec obecný

graf 18

Srnčí zvěř patřila již v minulosti mezi hojnou zvěř této oblasti. Pouze na panství Cheb je zmiňováno, že je srnčí zvěř velmi vzácná. Na panství Planá je sice vidět velmi málo ulovených kusů srnčí zvěře, ale MINISTR (1969) uvádí v Lesním hospodářském celku Planá, že srnčí se vyskytovalo na tomto panství hojně, bohužel bez konkrétních počtů.

Dnes se tato zvěř vyskytuje téměř v každé honitbě a je vidět, že došlo k navýšení odstřelených kusů ve všech oblastech bývalých panství.

Srnčí zvěř je teritoriální druh, což znamená, že si své území chrání a neopouští je a nemůže se dlouhodobě přemnožit, tak jak je tomu u ostatních druhů u nás žijící spárkaté zvěře.

6. ZÁVĚR

Myslivost v oblasti Českého lesa byla důležitým oborem lesního hospodářství. Větší zájem byl myslivosti věnován na větších šlechtitelských majetcích Kout – Trhanov, Přimda, Tachov, Planá, Chodová Planá, Cheb, Kynžvart a Újezd Svatého Kříže.

Vyskytovaly se zde všechny druhy původní zvěře. Hluboké lesy málo osídleného území svědčily v této oblasti v dřívějších dobách dávno vyhynulému medvědu, vlku a rysu. Byla zde hojná i drobná zvěř jako zajíci, koroptve, tetřivci, tetřevi a jeřábek a samozřejmě pak zvěř jelení a srnčí.

Početní stavy ulovené zvěře byly v minulosti ovlivňovány různými faktory, které byly zmiňovány v podkapitole 5. 1. V porovnání s odstřelem zvěře v roce 2005 je vidět, jaká zvěř z dnešní krajiny téměř vymizela, a která se dokázala adaptovat na změny v krajině.

Nejmarkantnější změny ulovených kusů jsou u drobné zvěře. Koroptev je dnes ohrožený druh a ani zajíci se dnes v této oblasti kromě bývalých panství Cheb a Chodová Planá nestřelí. U srnčí a jelení zvěře je v současné době odstřel mnohem vyšší, než tomu bylo v minulosti. Srnčí a jelení zvěř se dokázala v současné krajině adaptovat.

Všechny tyto změny v početních stavech přicházely postupem času, jak se měnil charakter krajiny a způsob hospodaření v zemědělství. Zvěř se s těmito změnami musela vyrovnat. Pokud nenašla jiná útočiště, neměla šanci v těchto podmínkách přežít. Dále jsou dnes vysoké stavy černé zvěře, která činí veliké škody na mláďatech drobné zvěře.

Pro tvorbu, případně úpravu Plánu péče CHKO Český les, je z vypracované diplomové práce významný přehled původních odstřelů zvěře a jejich početní vývoj do současné doby.

V návaznosti na vývoj lesního hospodářství by měly být podporovány podrostní způsoby hospodaření s cílem podpořit tetřevovité. Dále podporovat v honitbách na území CHKO Český les odchyt černé zvěře s cílem její maximální redukce. V případě jelena evropského iniciovat jednání s držiteli honiteb na území CHKO Český les v oblasti chovu a lovu jelena evropského. Na zemědělských pozemcích podporovat zakládání biopásů pro drobnou zvěř.

7. ANOTACE

Cílem práce je zpracovat historický průzkum mysliveckého hospodaření v CHKO Český les. Tedy vyhledat dostupné dobové publikace, ve kterých jsou zaznamenána data týkající se tohoto problému. Zejména se zaměřit na vývoj myslivosti, majetkových poměrů honiteb a vývoj lesnictví.

Při tomto zpracování byly použity materiály z archivů, muzeí a z ÚHÚL. Tento přehled bude použit jako podkladový materiál při tvorbě Plánu péče o CHKO Český les.

Vyskytovaly se zde všechny druhy původní zvěře jako medvěd, vlk a rys. Byla zde hojná i drobná zvěř zajíci, koroptve, tetřívci, tetřevi a jeřábek a samozřejmě pak zvěř jelení a srnčí.

Početní stavy ulovené zvěře byly v minulosti ovlivňovány různými faktory, jako je ubývání lesních ploch, hospodaření v lesích, počet přirozených nepřátel, pytláctví, vznik obor a používání střelných zbraní.

Byly sledovány nejpočetnější druhy původní zvěře – jelen evropský, srnec obecný, zajíc polní a koroptev polní. V porovnání s odstřelem zvěře v roce 2005 je vidět, jaká zvěř z dnešní krajiny téměř vymizela, a která se dokázala adaptovat na změny v krajině.

Klíčová slova: myslivost, historický průzkum, Český les, Plán péče

The aim of the dissertation is elaboration of survey about progress of game management with game on the territory of the protected landscape area Český les. It is elaboration of survey of kinds of game, their establishment, elaboration of survey of holders and users of hunt and area of hunt. In this elaboration were used materials from archives, museums and ÚHÚL. The survey will use for Plan of care about the protected landscape area Český les.

In the protected landscape area Český les affected aboriginal kinds of game – bear, wolf, lynx, hare, partridge, wood grouse, heath grouse, roe and deer.

The establishment of hunted game were affected by loss of forest, economy in forest, predators, poaching, building of game – preserve and use of hunting arm.

In the dissertation were noted the most numerous kinds of game – partridge, hare, roe and deer. As compared to year 2005 is evidently what kinds of game were adapted.

Key words: hunting, historical inquiry, Český les, Plan of care

8. POUŽITÁ LITERATURA

ANDRESKOVÁ, E., ANDRESKA, J. Myslivost. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 681-688. ISBN 80-7340-065-0.

BIRNER, Z. *Chodsko a český les*. 1. vyd. Praha : Sportovní a turistické nakladatelství, 1961. 183 s.

BOUŠE, J., SLOUP, M. Lesní hospodaření v minulosti. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 659-664. ISBN 80-7340-065-0.

BRANDEIS, B. O zbroji myslivecké. In ČERNÝ, J. V. *Myslivost'*. Praha : Slavík a Borový, 1882 – 1884.

ČAPEK, V. *Evropská revoluce 1848 - 1849* [online]. Praha, srpen 2005. [cit. 2008-04-04]. Dostupný z WWW: <http://www.ksl.wz.cz/evropska_revoluce_1848.htm>.

ČAPKA, F. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1998. 815 s. ISBN 80-85983-51-6.

ČERNÝ, J. V. . *Myslivost'*. Praha : Slavík a Borový, 1882 – 1884.

ČORNEJ, P. Husitství. In ČORNEJ, P., et al. *Dějiny zemí Koruny české*. 5. vyd. Praha : Paseka, 1998. s. 316. ISBN 80-7185-163-9.

ČUJANOVÁ - JÍLKOVÁ, E. *Domažlicko s okolím v pravěku a na počátku dějin*. Domažlice : Vlastivěd. muzeum Chodska, 1966. 29 s.

DURDÍK T. *Chodský hrad v Domažlicích*. 1. vyd. Domažlice : Muzeum Chodska, 1987. 16 s.

FAKTOR, Z. *Lovecké zbraně a střelivo*. 1. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1972. 250 s. ISBN 07-036-72.

GUTZEROVÁ, N. Lišejníky a mechorosty. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 129. ISBN 80-7340-065-0.

HANÁK, J. Myslivecké střelectví v praxi. In HANZAL, V., et al. *Velká myslivecká encyklopedie 2006*. 1. vyd. České Budějovice : Grand, 2006. [CD-ROM]

HANZAL, V. et al. *Velká myslivecká encyklopedie 2006*. 1. vyd. České Budějovice : Grand, 2006. [CD-ROM]

HELL, P.; HROMAS, J. *Nová příručka myslivce do kapsy*. 1. vyd. Příroda, Bratislava 2002. ISBN 80-07-01156-0. 280 str.

HROMAS, Josef, et al. *Myslivost*. 1.vyd. Písek: Matice lesnická, 2000. 491 s. ISBN 80-86271-04-8.

CHADT, Jan Evang. *Správa lesa : Příspěvek ku dějinám lesů a lesnictví*. Písek : J. V. Rozmara, 1908. 15 s.

CHOCHOLOUŠKOVÁ, Z. Lesy. In. ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 93 - 100. ISBN 80-7340-065-0.

JÍLEK, T. Dějiny. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. ISBN 80-7340-065-0.

KALANDRA, O. *Chodové plánští a poněmčení Plánska s přehledem historických pamětihodností v jednotlivých obcích na Plánsku*. 1. vyd. Karlovy Vary: Krajské nakladatelství, 1957. 42 s.

KAŠPAR, J. Z nevolnických hnutí po třicetileté válce. In BĚLOHLÁVEK, M. *Minulostí Západočeského kraje. 1*. 1. vyd. Plzeň : Kraj. nakl., 1962. 246 s.

KUČERA, Myslivecká zoologie. In HROMAS, Josef et al. *Myslivost*. 1. vyd. Písek: Matice lesnická, 2000. 491 s. ISBN 80-86271-04-8.

KUMPERA, J. *Západní Čechy od A do Z : historie, památky, příroda*. 2., rozš.a přeprac. vyd. Praha : BETA, 2003. 373 s.CH 1.3. ISBN 80-7306-060-4.

KUMPERA, J. *Západočeský kraj A-Z : Historie, památky, příroda*. 1. vyd. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1989. 230 s.CH 1.3. ISBN 80-7088-005-8.

LANKAŠ, K. Lovecké střelectví. In HROMAS, Josef et al. *Myslivost*. 1.vyd. Písek: Matice lesnická, 2000. 491 s. ISBN 80-86271-04-8.

LANGÁŠ, J. *Lesní historie*. 1. vyd. Mariánské Lázně : Tiskárna Kňourek, 2007. 102 s.

MARTAN, Petr, HOLEČEK, Jaroslav, PODOLÁK, Jan. *Jihočeské halali*. 1. vyd. České Budějovice : Růže, 1991. 187 s. ISBN 80-7016-048-9.

MAUR, E. *"Polská"teorie o původu Chodů.* , Výroční zpráva OA Domažlice, 1984, Č. 8, s. 28-47.

MAUR, E. *Chodové : Historie a historická tradice*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1984. 126 s.

MINISTR, J. *Historický průzkum lesů lesního hospodářského celku Františkovy Lázně I. a II.* 2. výtisk. 1. vyd. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, 1967. 112.s.

MINISTR, J. *Historický průzkum lesů lesního hospodářského celku Planá I. II. a III.* 2. výtisk. 1. vyd. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, 1969. 143.s.

MINISTR, J. *Oblastní elaborát historického průzkumu oblast Český les.* 3. výtisk. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, 1971, s. 8- 11.

MOTTL, S. et al. *Myslivecká příručka.* 2. přepracované vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1970. 301 s. ISBN 07-033-70-04.

MUDRA, P. Cévnaté rostliny. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život.* 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 141-153. ISBN 80-7340-065-0.

NOVÁK. Řízení myslivosti v České republice. In HROMAS, Josef, et al. *Myslivost.* 1.vyd. Písek: Matice lesnická, 2000. 491 s. ISBN 80-86271-04-8.

PANÝREK, J. Hygiena myslivce a lesníka. In ŠTĚTKA, F. *Česká myslivost : Ústřední lovecký časopis.* Vinohrady : [s.n.], 1920. s. 149.

PELANT, J. *Města a městečka Západočeského kraje : Stručné dějiny, současnost a výběrová bibliografie 129 míst.* 1. vyd. Plzeň : Západočes. nakl., 1984. 312 s.

PROCHÁZKA, Z. *Český les - Domažlicko : Historicko-turistický průvodce č. 1.* 1. vyd. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1992. 160 s. ISBN 80-901122-0-X.

PROCHÁZKA, Z. *Český les - Tachovsko : Historicko-turistický průvodce č. 1.* 1. vyd. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1994. 176 s. ISBN 80-901122-2-6.

ŘEPA, P. Ryby. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 189. ISBN 80-7340-065-0.

ŘEPA, P. Ptáci. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 215-216. ISBN 80-7340-065-0.

ŘEPA, P. Savci. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 230-234. ISBN 80-7340-065-0.

STOLARČÍK, R. *Lesní závod Přimda- historie lesů ve svém 3. cyklu*. Brandýs nad Labem, pobočka Plzeň, 1980, s. 69.

SEIDL, Jan. *Česká myslivost*. Písek : Jaroslav Burian, 1896. 256 s.

ŠTĚTKA, F. Staré i nové zkušenosti při honbách koroptvích. *Česká myslivost : Ústřední lovecký časopis*. Vinohrady : [s.n.], 1920. s. 149.

WOLF, R. RAKUŠAN, C. *Černá zvěř*. 1. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství 1977. s. 204. ISBN 07-083-77.

ZELENÝ, L. Houby. In ANDRESKA, Jan, et al. *Český les : příroda-historie-život*. 1. vyd. Praha : Baset, 2005. s. 133. ISBN 80-7340-065-0.

ZÁCHA, Z. *Malý myslivecký slovník*. 2. doplněné vyd. Alda, Olomouc 2003. s. 166. ISBN 80-85600-86-2.

ANONYMUS 1: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/179952-tricetileta-valka>>.

ANONYMUS 2: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW: <<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/84549-pozemkova-reforma>>.

ANONYMUS 3: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://www.akademon.cz/source/epl.htm#1>>.

ANONYMUS 4: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/430008-rady-lesni>>.

ANONYMUS 5: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://www.ceskyles.ochranaprirody.cz/>>.

ANONYMUS 6: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://www.teskovice.cz/historie5.php>>.

ANONYMUS 7: Kolektiv autorů (2001): OPRL pro Přírodní lesní oblast Český les,
ÚHÚL pob. Plzeň.

ANONYMUS 8: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/213234-myslivo>>.

ANONYMUS 9: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://www.cmmj.cz/historie/historieLovu.asp>>.

ANONYMUS 10: [online]. [cit. 2007-12-20]. Dostupný z WWW:
<<http://myslivost.wz.cz/myslivost.html> >.

ZÁKON č. 449/2002 Sb., o myslivosti

SEZNAM TABULEK

tabulka 1: Geomorfologické členění.....	13
tabulka 2: Horniny	14
tabulka 3: Stav koncem patrimonía (1848).....	28
tabulka 4: Početní stavy ulovené zvěře na panství Trhanov	34
tabulka 5: Početní stavy ulovené zvěře na panství Kout	35
tabulka 6: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Kout – Trhanov	36
tabulka 7: Porovnání stavů zvěře sčítaných na panství Újezd Svatého Kříže	38
tabulka 8: Početní stavy ulovené zvěře na panství Přimda.....	40
tabulka 9: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Přimda	41
tabulka 10: Početní stavy ulovené zvěře na panství Tachov	43
tabulka 11: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Tachov	44
tabulka 12: Početní stavy ulovené zvěře na panství Planá.....	46
tabulka 13: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Planá	47
tabulka 14: Porovnání početních stavů ulovené zvěře na panství Chodová Planá	49
tabulka 15: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Chodová Planá.....	50
tabulka 16: Početní stavy ulovené zvěře na panství Kynžvart.....	52
tabulka 17: Porovnání početních stavů zvěře odstřelem do roku 1848 a v roce 2005 na panství Cheb	54

SEZNAM GRAFŮ

graf 1	34
graf 2	35
graf 3	36
graf 4	38
graf 5	40
graf 6	41
graf 7	43
graf 8	44
graf 9	47
graf 10	48
graf 11	50
graf 12	51
graf 13	52
graf 14	54
graf 15	64
graf 16	65
graf 17	66
graf 18	67

SEZNAM MAP

mapa 2: Poloha CHKO Český les..... 11

mapa 2: Oblast Český les (mapa vložená)

SEZNAM POUŽITÝCH TERMÍNŮ

Dominikál - vrchnostenská půda, spravovaná buď přímo vrchností, nebo přenechaná poddaným (dominikalistům)

Klučení - odlesňování pozemků pro nově zakládané osady a pole

Konsolidace - upevnění, ustálení hospodářských nebo politických poměrů

Pacht - právní vztah obdobný nájmu, typický zejména pro zemědělství. Při pachtu se půda přenechává na čas za úplatu (pachtovné, nájemné) k braní užitků. Ve formě pachtovného dostává vlastník půdy pozemkovou rentu.

Rustikál - za feudalismu půda, jejímž vrchním vlastníkem je sice feudál, na které však sídlí a hospodaří poddaný rolník na základě právního pojištění buď volnějšího (tzv. české právo, později nezakoupená držba), nebo závaznějšího (emfyteutické právo, později zakoupená držba). Vzájemný poměr rustikálu a dominikálu se v průběhu staletí měnil a byl závazně kodifikován až berní rulou v roce 1654, kdy se rustikál stal základem pro pozemkovou daň.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1 – Některé rostlinné druhy charakteristické pro jednotlivé orografické celky v CHKO Český les

PŘÍLOHA 2 – Chebský lesní řád

PŘÍLOHA 3 – Kůrovcová kalamita na domažlickém okrese, rok 1877 (GRYC, S. Katalog presidiálních spisů I., Okresní úřad Domažlice 1850- 1918. Horšovský Týn, 1975)

PŘÍLOHA 4 – Knihy lesního úřadu, rok 1887- 1898

PŘÍLOHA 5 – Plán domažlických lesů, rok 1780 (autor: Josef Anton Mühlstein; 200 dolnorakouských sáhů = 144 mm; rukopis kolorovaný; papír podlepený plátnem; mapa 170 x 130 cm)

PŘÍLOHA 6 – Plán domažlických lesů, rok 1780 - detail (autor: Josef Anton Mühlstein; 200 dolnorakouských sáhů = 144 mm; rukopis kolorovaný; papír podlepený plátnem; mapa 170 x 130 cm)

PŘÍLOHA 1 – Některé rostlinné druhy charakteristické pro jednotlivé orografické celky v CHKO Český les

<i>Orografický celek</i>	<i>Rostlinný druh</i>
Dyleňský les	blatouch bahenní poléhavý, hrachor horský, chrpa černající, koprník štětinolistý, vítod douškolistý, zvonečník černý, hrotnosemenka bílá, korállice trojklanná, měkyně bažinná, hvozdík lesní, hruštička okrouhloлистá, prostřední a menší, hadí mord nízký, jestřábník pojizerský,
Přimdský les	kyhanka sivolistá, kaprad' hřebenitá, šicha černá, rojovník bahenní, černýš hajní, lilie zlatohlavá, náprstník velkokvětý, rozchodník skalní, borovice blatka, kruštík bahenní, vachta trojlistá, suchopýr úzkolistý, ostřice blešní, bařička bahenní, kručinka německá,

Kateřinská kotlina	vlčí mor, áron plamatý, dymnivka dutá, ostřice plstnatoplodá, kosatec sibiřský, jirnice modrá, rosnatka prostřední, kyčelnice, jarmanka větší,
Čerchovský les	česnek medvědí, čarovník pařížský, mokryš vstřícnohistý, vemeník zelenavý, vranec jedlový, mléčivec alpský, hořec hořepník, jehlice plazivá, měsíčnice vytrvalá,

Zdroj: MUDRA, 2005

Příloha č. 1.

C h e b s k ý l e s n í ř á d z r. 1 3 7 9.

Překlad z němčiny.

V roce třináct set a sedmdesátém devátém od narození Krista v neděli před Nanebevstoupením Páně 1./ pod přísahou lesní a včelaři řekli a vypověděli vše, co pak o tom bylo sepsáno a co již dříve vypověděli pod přísahou u pana Kitlice a pana Borše 2./, když k tomu byli donuceni / v originále "gencett"/ našim milostivým pánem nebožtíkem císařem 3./.

K věci: Žádný oprávněný nesmí káceti stavební dřevo bez vědomí a určení příslušného lesního; tesa^{řské} dříví 4./ však káceti může.

Dále, který sedlák odevzdá lesní krnivo 5./, může káceti pro svůj dvůr potřebné tesa^{řské} dříví, na zastřešení, oplocení a palivo pro svou domácnost.

Může také odvážeti: stromy větrem zlámané a vývraty, odpad 6./ zelený či suchý, který leží na zemi.

Mohou býti brány všechny listnáče mimo duby a lípy a je-li někdo přistižen v lese se stavebním dřívím, je třeba ho pokutovati pěti librami 7./ a šedesáti haléři. Mimo les nesmí ho však vyjimečně žádný lesní pokutovat. Potřebuje-li sedlák tesa^{řské} dříví, má ho káceti dle rady lesního, pro les ustanoveného, bez odmluvy; také může býti trhán vřes a mech pro potřebu domácnosti.

Také kdo je dopaden v lesích v noci, propadá tím co kácí a odváží; ať je to suché či zelené, nejvyššímu lesmistrovi /pokutou/ pěti liber a šedesáti haléřů a lesnímu, jehož je les 8./, také pěti librami a šedesáti haléři. / další místo je v originálu vymazané a těžko čitelné/ a co by se mělo platiti mimo to a v případě hrdelních přestupků 9./ přísluší rozhodnutí chebskému zemskému rychtáři.

Dále veškeré listnáče mohou, mimo dubů a lip, lesní prodávati a lesmistr a jeho pacholci 10./ je nemohou zabavit a tomu bránit.

Dále každý lesní může na svém lovití veškerou zvěř mimo jeleny a laně. Chce-li lovití jeleny a laně, může je lovití jedině s výs^{11/}lovným uložením pěstitele 12./. A veškerou pernatou zvěř mohou lesní na svém bráti, do toho nemá lesmistr zasahovati. Tatáž všecka práva mají v lesích chebsští měšťané.⁵⁾

Dále, kdo v lesích je oprávněn těžiti, nemá ze svého dvora prodati žádnému a nikomu staré trávovi 13./ vyjma těm, kteří byli oprávněni v lesích těžiti.

K věci: Sedm lesů.

za prvé Horní les 14./, dále Dolní les, dále Selbský les, dále Libštejnský les 15./, dále Komorní les 16./, dále Seissnerský les, dále les u St. Hrozňatova 17./.

Dále vypoovídali pod přísahou, že včelařství před lety a dřívě než starý pan Nothaft, když úřadoval v Chebu jako hejtman, náleželo německým pánům 18./ a lesmistr byl usazen u rychtáře v Chebu. / opět vymazáno a slabě čitelné/ a co přesahovalo pět liber a šedesát haléřů a týkalo se hrdla, náleželo do rozhodnutí rychtáře.

Dále Nothaftové v lesích drželi příjem z vykloučené, zemědělsky obdělávané půdy, čtyř velkých hamrů s loukami a polemi a mlýn zvaný Kinheckelský a ves Nebanz a ves Habnit 19./ a statek, který tu dříve byl a vesnici Markleuten, tu býval dříve jen farář, myslivec 20./ a rybář.

Dále Göpfersgrün 21./ dále Kotigens bieberbach 22./, více jak z poloviny v říšském lese.

-
- 1./ 15.května 1378
 - 2./ Boreš z Rýznburku byl královským hejtmanem v Chebu
 - 3./ Karlem IV., který zemřel 29.listopadu 1378.
 - 4./ V originále "czimerholcz", čímž oproti stavebnímu / v orig.pewholecz/ je patrně myšlena slabší kmenovina na krovy a pod.
 - 5./ V orig. "forstfuter", čímž se patrně myslí lesní žito či oves.
 - 6./ V orig. "afterslege"
 - 7./ V orig. "pfund"
 - 8./ V orig. "des der forst ist " čímž se myslí lesní pro příslušný obvod určený.
 - 9./ V orig. "und waz den hals antritt"
 - 10./ V orig. uvedeno "Knechte", což značí patrně nějaké nižší zaměstnance, snad lesní /viz později vyskytující se termín až do konce 18.stol. "Forstknecht"/.
 - 11./ V orig. užito slovo "vahen", což by značilo spíše chytati /fangen/.

- 12./ V orig. užito slovo "pfleger", což patrně značí držitele lesmistrovství.
- 13./ V orig. "czimer".
- 14./ V orig. "oberstforst".
- 15./ V orig. "Gosbeins forst"; držitelem lesů kol Libé /Lidštejna/ byl od r. 1346 chebský občan Frant. Gosswein.
- 16./ V orig. "dy camer" ležící mezi Pomeznou a Klestem.
- 17./ V orig. "bey Kinsperk". (Hrozňatov).
- 18./ To je řádu německých rytířů.
- 19./ Obě vesnice leží u Markleuten v Německu.
- 20./ V orig. "wilderer".
- 21./ Jižně od Thiersheimu.
- 22./ Východně od Thiersheimu.

Zdroj: MINISTR, 1966

Protokoll

lesní konference a dne 3^{ho} ledna 1888, odbyvané v lesním úřadě
v Havelovicích: Přítomni: Lesní úředník Teber a lesní šéf Silhaog.

1.
Čtení a prohlášení protokolu konference
se předčítá.

2.
Hlášení o vyvěšeném dříví.

2
Do 31. prosince 1887 vyvězeno bylo
všechno průběžkové dříví průměrem 53^{mm}
a 17^{mm} měřkého okleskového a šišku
revírů pasečnického do ohrazení baň-
lanské polnímaršského revíru.

Na to papírově s vyvěšením průbě-
žového dříví a myšičích prachů do baň-
lanské ohrazení a bude s dřívím to na
jmenovaném vývoze dle druhu na
tvrdé a měkké drahovaty.

V pasece na kulicích škeřle vyrazuje
se z nepřístupného kopce 53^{mm} měř-
kého poleňového a 16^{mm} měřkého okles-
kového k cíli pnašičího advážením
stejnými pavyzy.

vzato k vědomosti.

Shováno a podepsáno.

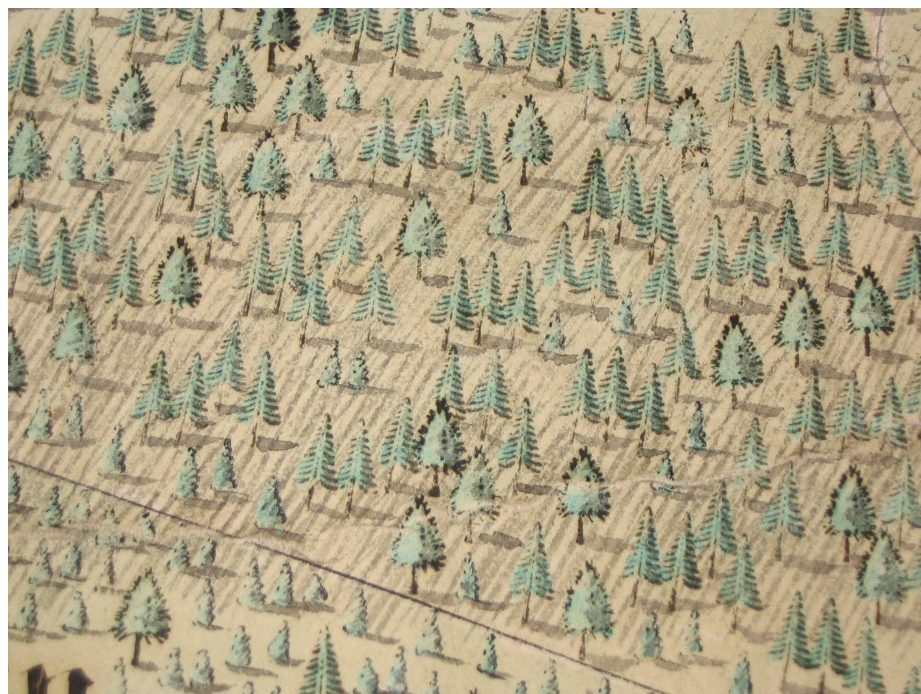
V. Kalický *Dr. Benda*
Jan Hájek
Jan Hájek
Jan Hájek
Teber
Silhaog *Alen Václavský*

PŘÍLOHA 5 – Plán domažlických lesů, rok 1780

Zdroj: SOKA Domažlice

PŘÍLOHA 6 – Plán domažlických lesů, rok 1780 – detail

Zdroj: SOKA Domažlice